Manažment v teórii a praxi

on-line odborný časopis
o nových trendoch
v manažmente

http://mtp.euke.sk/

PHF EU
ISSN 1336-7137

ročník 13, 2017
číslo 3

Manažment v teórii a praxi
on-line odborný časopis o nových trendoch v manažmente

ISSN 1336-7137

Odborné zameranie

Zámerom časopisu je vytvoriť priestor pre autorov z vedecko-výskumných a vzdelávacích inštitúcií, ako aj pre autorov z podnikovej praxe, ktorí sa chcú podeliť so svojimi výsledkami výskumov, skúsenosťami, postrehmi. Časopis publikuje odborné recenzované príspevky, analýzy, komentáre a diskusie z oblasti podnikového manažmentu, manažmentu organizácií verejnej správy, strategického riadenia podniku, personálneho manažmentu, manažmentu výrobného procesu, manažmentu zmien, manažmentu kvality, organizačnej kultúry, manažmentu znalostí, vzdelávania, informačného manažmentu, informačných systémov a technológií v riadení a pod.

REDAKCIA

Redakčná rada

Dr. h. c. prof. RNDr. Michal TKÁČ, CSc.

prof. Ing. Ladislav BLAŽEK, CSc.
prof. Ing. Štefan ČARNICKÝ, PhD.
prof. Ing. Petr DOUCEK, CSc.
doc. RNDr. Zuzana HAJDUOVÁ, PhD.
doc. JUDr. Ing. Aneta BOBENIČ HINTOŠOVÁ, PhD.
doc. PhDr. Růžena LUKÁŠOVÁ, CSc.
doc. Ing. Peter MESÁROŠ, PhD.
doc. Ing. Martin MIZLA, CSc.
doc. Ing. Petr SUCHÁNEK, PhD.
Luc VIERENDEELS, MScBA

Editor čísla 3/2017

Ing. Cecília Olexová, PhD.

Vydavateľ a adresa redakcie

Ekonomická univerzita v Bratislave
Podnikovohospodárska fakulta so sídlom v Košiciach, Katedra manažmentu
Tajovského 13, 041 30 Košice, Slovenská republika
tel.: +421 55 722 31 11 fax: +421 55 623 06 20
http://www.euke.sk http://mtp.euke.sk

Dostupnosť

URL: http://mtp.euke.sk

Grafický návrh a redakčné spracovanie on-line

Ekonomická univerzita v Bratislave
Podnikovohospodárska fakulta so sídlom v Košiciach, Katedra manažmentu

Jazyk vydania a periodicita

Redakcia prijíma na publikovanie príspevky v slovenskom, českom a anglickom jazyku.
Všetky príspevky sú recenzované.
Časopis vychádza štvrťročne.
Ďalšie vydanie: december 2017.

Časopis neprešiel jazykovou úpravou.
Za obsahovú a jazykovú stránku redakcia nenesie zodpovednosť.

OBSAH 3/2017

PARCIÁLNY POHĽAD NA MANAŽMENT ZÁVÄZKOV Z POHĽADU AGRÁRNYCH PODNIKOV NA SLOVENSKU **4**
Ivana KRAVČÁKOVÁ VOZÁROVÁ – Rastislav KOTULIČ

ČO MOŽNO NEVIETE O SADZBÁCH DANE Z PRIDANEJ HODNOTY V EURÓPSKEJ ÚNII **11**
Jozef GAJDOŠ

NÁKLADOVÉ ÚČTOVNÍCTVO MATERIÁLOVÉHO TOKU – MATERIÁLOVÁ BILANCIA **16**
Petra SZARYSZOVÁ – Lenka ŠTOFOVÁ

MOTIVÁCIA MATIEK S DEŤMI DO TROCH ROKOV PRACOVAŤ **23**
Jozef LUKÁČ

SOFTVÉRY PRE VEDENIE SKLADOVÉHO HOSPODÁRSTVA **29**
Denisa ŠEFČÍKOVÁ

RECENZIA PUBLIKÁCIE **„DEMOGRAFIA PODNIKOV : TEORETICKÉ ASPEKTY A EMPÍRIA"** **37**
Silvia MEGYESIOVÁ

PARCIÁLNY POHĽAD NA MANAŽMENT ZÁVÄZKOV Z POHĽADU AGRÁRNYCH PODNIKOV NA SLOVENSKU

PARTIAL VIEW ON THE LIABILITY MANAGEMENT IN TERMS OF AGRARIAN ENTERPRISES IN SLOVAKIA

Ivana KRAVČÁKOVÁ VOZÁROVÁ - Rastislav KOTULIČ

ABSTRAKT
Optimálna výkonnosť ako aj zdravá kondícia podniku je nevyhnutným predpokladom pre udržanie sa na trhu. Odvetvie poľnohospodárstva je však ovplyvňované celým radom špecifických faktorov podmieňujúcich značnú diferenciáciu efektov hospodárenia poľnohospodárskych podnikov v porovnaní s inými odvetviami národného hospodárstva. Cieľom príspevku bolo vyhodnotiť vybraný ukazovateľ aktivity v podobe doby obratu záväzkov v prípade poľnohospodárskych podnikov na Slovensku v kontexte ich teritoriálneho členenia a organizačno-právnej formy podnikania. Na základe doterajšieho výskumného sledovania vývoja splácania záväzkov podnikov slovenského agrárneho trhu možno konštatovať, že za skúmané obdobie došlo k zvýšeniu počtu dní v splácaní záväzkov, čo znamená že dochádza k pomalším úhradám faktúr týchto subjektov.

Kľúčové slová: finančná analýza, manažment záväzkov, doba obratu záväzkov, poľnohospodárske podniky, kraje, právna forma

ABSTRACT
The optimal performance and healthy condition of the company is necessary prerequisite for maintaining the market position. The agricultural sector is influenced by a number of specific factors determining the considerable differentiation of effects of farm management compared with other sectors of the national economy. The paper aimed to evaluate the selected indicator of activity in the form of accounts payable turnover in the case of agricultural entities in Slovakia in the context of their territorial classification and legal form of enterprise. We can conclude that for the period under review was recorded an increase in the number of days in repayment of the liabilities, which represents a slower payment of invoices of these entities.

Key words: financial analysis, liability management, accounts payable turnover, agricultural enterprises, regions, legal form

JEL KLASIFIKÁCIA: Q14; D29

ÚVOD

Globalizácia a procesy s ňou súvisiace vyvíjajú značne veľký tlak na neustále zvyšovanie výkonnosti podnikateľských subjektov. Trh požaduje maximálny výkon, optimálne prispôsobenie, rovnako ako aj dlhodobú perspektívu. Výkonnosť podniku sa stáva veľmi aktuálnou témou. Vo svojej najvšeobecnejšej podobe sa koncepcia výkonnosti podniku používa pri definovaní predpokladov o existencii firmy, jej úspechu a schopnosti prežiť v budúcom období. Základný predpoklad (prežitia) existencie firmy v trhovom prostredí závisí

od jeho schopnosti správne využiť poskytnuté zdroje prostredníctvom svojich aktivít a tým dosiahnuť zisk (Daňo a kol., 2015).

1 TEORETICKÉ RIEŠENIE PROBLEMATIKY

V súčasnej dobe, kedy je vysoko aktuálne meranie a hodnotenie výkonnosti sú podniky nútené využívať na diagnostiku výkonnosti rôzne metódy, ukazovatele či indikátory. Výber správnych kľúčových meradiel výkonnosti je pre zabezpečenie hodnotenia výkonnosti s vysokou výpovednou hodnotou a možnosťou následného ovplyvňovania a riadenia výkonnosti veľmi dôležitý (Horváthová a Mokrišová, 2014). Meranie a riadenie výkonnosti podniku je pomerne zložitý proces, ktorý v poslednej dobe prechádza významnými zmenami. Pre meranie finančnej výkonnosti sa štandardne používajú pomerové ukazovatele finančnej analýzy, ktoré umožňujú sledovať, merať a hodnotiť interné a externé hodnoty finančnej výkonnosti a prijímať efektívne manažérske rozhodnutia. Aj napriek pokračujúcej snahe o zlepšenie použitej metodiky, zdá sa, že tradičný prístup k výkonnostnému manažmentu, ktorý je založený na finančnej analýze naráža na svoje hranice a v posledných rokoch sme svedkami vývoja nových netradičných ukazovateľov či modelov založených predovšetkým na nefinančných metódach. Avšak klasické finančné ukazovatele patria ku generačne prvým meradlám finančnej výkonnosti podnikov a stále predstavujú významnú metódu z hľadiska medzipodnikového porovnávania. Mapujú najmä hlavné aktivity podniku v oblastiach rentability, aktivity, solventnosti či investičnej oblasti, v zmysle hodnoty pre investorov (Petřík, 2009; Rajnoha a kol., 2016).

Ukazovatele aktivity informujú o tom, ako efektívne podnik hospodári so svojím majetkom. Hodnota majetku ovplyvňuje celkový chod podniku, pretože, ak má podnik majetku viac ako je potrebné, vznikajú mu zbytočné náklady, ktoré sú spojené s údržbou, resp. skladovaním samotného majetku. Naopak, nedostatok majetku (najmä v podobe zásob) môže spôsobovať aj nižšie tržby, keďže podnik nie je schopný promptne reagovať na požiadavky svojich zákazníkov. Ukazovatele aktivity môžeme rozdeliť na ukazovatele obratu, ktoré sa podnik snaží maximalizovať a ukazovatele doby obratu, ktoré sa naopak snaží minimalizovať (Gundová a Rybovičová, 2016).

Medzi ukazovatele doby obratu patrí aj ukazovateľ doby obratu (splatnosti) záväzkov, ktorý meria dobu za akú spoločnosť v priemere uhrádza svoje záväzky. Tento ukazovateľ je pre veriteľa odrazom platobnej morálky odberateľa vyplývajúcej z finančných výkazov. Pokles hodnoty tohto ukazovateľa v čase, často znamená, že spoločnosť uhrádza svoje záväzky pomalšie, čo môže byť významným indikátorom zhoršenia finančnej situácie podniku. Zmena doby obratu záväzkov môže tiež signalizovať zmenu platobných podmienok s dodávateľmi, hoci táto situácia má len zriedka významnejší vplyv na hodnotu daného ukazovateľa. Ak firma platí svoje záväzky veľmi rýchlo, môže to znamenať, že dodávatelia požadujú veľmi skoré platobné termíny, alebo že spoločnosti len jednoducho využívajú zľavy v prípade skorších úhrad. Tento ukazovateľ sa považuje za optimálny vtedy, keď sa dĺžka úhrady záväzkov približne rovná dĺžke inkasa pohľadávok. V ekonomickej literatúre predstavuje odporúčaná hodnota tohto ukazovateľa 30 dní pri tuzemských úhradách a 60 dní pri úhradách smerujúcich do zahraničia. Bielik a kol. (2003) však vykonali analýzu odporúčaných hodnôt jednotlivých pomerových ukazovateľov z dôvodu tvorby rozdielov pri ich uplatňovaní v podmienkach národných ekonomík ako aj jednotlivých odvetví národného hospodárstva. Podľa ich výskumu by mali nadpriemerné poľnohospodárske podniky splácať svoje záväzky po dobu 105 dní avšak ako charakteristický interval pre odvetvie poľnohospodárstva považujú dobu splatnosti záväzkov od 105,9 až po 275,51 dní.

Udržiavanie optimálnej výkonnosti ako aj zdravej kondície podniku je nevyhnutným predpokladom pre udržanie sa na trhu. Trhové prostredie vyžaduje od manažmentov

poľnohospodárskych podnikov uplatňovať rovnaké základné prístupy a princípy v riadení za účelom zvyšovania ekonomickej efektívnosti hospodárenia ako je to v iných odvetviach národného hospodárstva (Király, 2010). Podľa Kotuliča (2010) je potrebné si uvedomiť celý rad špecifík, ktoré v tomto odvetví pôsobia, napr. rozdielna kvalita pôdy (a s tým súvisiaca renta), diferencované prírodné podmienky, neúplná trhová orientácia niektorých podnikov atď. Uvedené špecifiká podmieňujú značnú diferenciáciu efektov hospodárenia v tomto odvetví. Agrárny sektor sa zaraďuje medzi tzv. útlmové odvetvia. Jeho produkcia nezahŕňa možnosti sústavnej inovácie, a vznik nových produktov, ako je to napr. v prípade elektroniky alebo telekomunikácií. Uvedené faktory spôsobujú, že v rámci podnikateľských subjektov v agrárnom sektore sa prejavuje veľká diferenciácia výrobných a hospodárskych výsledkov, ktorá v iných výrobných odvetviach prakticky nemá obdobu. Aj podľa Grznára a Foltínovej (2009) je finančný manažment v agrárnych podnikoch ovplyvňovaný radom špecifík, ktoré sa v iných odvetviach nevyskytujú. Patrí k nim napríklad nutnosť dlhšieho zálohovania prostriedkov pre rastlinnú produkciu v nasledujúcom roku, dlhý výrobný cyklus v niektorých odvetviach živočíšnej výroby, potreba financovania pri skladovaní vlastných výrobkov, ale aj meškanie platieb za realizovanú produkciu od spracovateľov, ťažší prístup k úverom z komerčných bánk, sezónny charakter podnikania, dostupnosť zdrojov alebo charakter zásob a ďalšie. V prípade tohto sektora je vplyv týchto faktorov viac než významný.

Tóth a kol. (2013) tvrdia, že vzhľadom na samotný charakter a organizáciu poľnohospodárskej prvovýroby na Slovensku je úloha a dôležitosť finančného manažmentu podstatne vyššia ako v prípade krajín, kde podstatnú časť pôdy obhospodarujú malé farmy s nízkou výmerou pôdy. Na Slovensku malí farmári obhospodarujú cca 10 % poľnohospodársky využívanej pôdy, aj keď početne tvoria až 90 % z celkovej početnosti poľnohospodárskych podnikov. Je to závislé od genézy vzniku väčších hospodárstiev v minulosti tzv. kolektivizáciou a koncentráciou poľnohospodárskej pôdy (Chrastinová a kol., 2013).

2 MATERIÁL A METÓDY

Cieľom príspevku bolo vyhodnotiť vybraný ukazovateľ aktivity v podobe doby obratu záväzkov v prípade poľnohospodárskych podnikov na Slovensku v kontexte ich teritoriálneho členenia a organizačno-právnej formy podnikania. Z hľadiska analýzy časových radov sa analýza zameriava na obdobie rokov 2005 až 2014. Rok 2005 je ako počiatočný rok pre analýzu vybraný zámerne, nakoľko je prvým uceleným rokom po vstupe Slovenskej republiky do Európskej únie a začiatku fungovania slovenského poľnohospodárstva v súlade s regulačným rámcom Spoločnej poľnohospodárskej politiky EÚ. Podkladom pre empirickú časť boli sekundárne účtovné a doplňujúce dáta agrárnych podnikov zabezpečené prostredníctvom Ministerstva poľnohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky vo forme Informačných listov, ktoré boli poskytnuté spoločnosťou Radela s.r.o., a ktoré sú využívané aj pre potreby spracovávania každoročných Zelených správ.

Ukazovatele aktivity sú využívané predovšetkým pre riadenie aktív. Tieto ukazovatele tiež informujú ako podnik využíva jednotlivé majetkové časti, či disponuje relatívne rozsiahlymi kapacitami, ktoré zatiaľ nie sú dostatočne využívané, alebo naopak. Z danej skupiny ukazovateľov sme sa rozhodli pre ukazovateľ doby splácania záväzkov, ktorý vyjadruje dobu (prepočítanú na dni), po ktorú poskytujú podniku dodávatelia obchodný úver.

$$Doba\ splácania\ záväkov = \frac{krátkodobé\ záväzky}{\frac{tržby}{360}}$$

Výskumná vzorka je tvorená podnikmi, ktorých počet je uvedený v nasledujúcej tabuľke. Ide o počet podnikov, ktoré boli zapojené do vykonanej analýzy v skúmanom období od roku 2005 do roku 2014.

Tabuľka 1: Celkové zastúpenie poľnohospodárskych podnikov vo vzorke, 2005-2014

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
SR	1410	1364	1364	1317	1383	1305	1412	1480	1483	1487

Zdroj: vlastné spracovanie

Počet podnikov zapojených do analýzy z pohľadu jednotlivých krajov sa líši, nakoľko už jednotlivé kraje sa odlišujú počtom poľnohospodárskych podnikov v závislosti od historických väzieb, prírodno-klimatických podmienok či veľkosťou samotného územného celku. Najnižší počet podnikov bol v zastúpení Bratislavského kraja, čo je dôsledkom tak nižšej výmery územia poľnohospodárskej prvovýroby ako aj iným zameraním kraja, prioritne na oblasť služieb a priemyselnej výroby. Na druhej strane najvyššie zastúpenie poľnohospodárskych podnikov bolo v Nitrianskom a Prešovskom kraji. Ide o poľnohospodársky najvyužívanejšie kraje Slovenska, čo vyplýva predovšetkým z výborných podmienok pre poľnohospodársku výrobu ako aj bohatú tradíciu v tomto odvetví.

Z pohľadu organizačno-právnej formy mali vyššie zastúpenie obchodné spoločnosti predovšetkým spoločnosti s ručením obmedzeným a akciové spoločností, ktorých je na Slovensku viac ako poľnohospodárskych družstiev.

3 VÝSLEDKY A DISKUSIA

Ukazovatele aktivity alebo efektívnosti odpovedajú na otázku, ako produktívne podnik využíva svoje aktíva. Z charakteru odvetvia už preto vyplýva jeho relatívne nižšia aktivita v porovnaní s priemyslom. Dôvodom je dĺžka výrobného procesu, ako aj relatívne nízka hodnota produktu spôsobená nízkou cenovou hladinou produkcie (Serenčéš a kol., 2014). Na nasledujúcom obrázku 1 môžeme vidieť vývoj výsledkov vybraného ukazovateľa aktivity, t.j. doby splácania záväzkov. V celkovom ponímaní sa čas úhrady záväzkov zo strany poľnohospodárskych podnikov kontinuálne zvyšoval. Najvyššiu hodnotu dosahoval v roku 2010, kedy sa doba splácania záväzkov pohybovala v priemere na úrovni až 229 dní. V období po tomto roku došlo k miernemu poklesu hodnôt skúmaného parametra s výnimkou konca skúmaného obdobia.

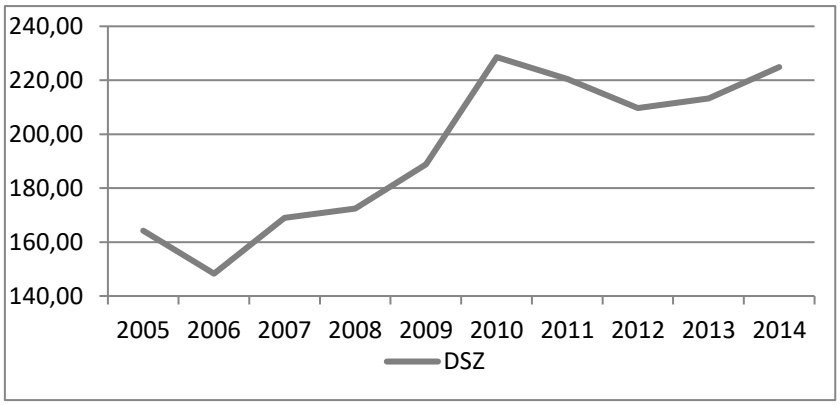

Obrázok 1: Vývoj DSZ, 2005 - 2014
Zdroj: vlastné spracovanie

Nasledujúci obrázok 2 zobrazuje vývoj hodnoty skúmaného ukazovateľa v jednotlivých krajoch. Hranica doby splácania záväzkov sa od začiatku sledovaného obdobia postupne zvyšovala. Kým na začiatku sledovaného obdobia oscilovala okolo 160 dní, na konci sledovaného obdobia to bolo už 230 dní. Najvyššiu dobu na úhradu svojich záväzkov potrebovali podniky z Banskobystrického kraja. Pri danom ukazovateli platí, že čím je hodnota výsledku nižšia, tým lepšie. V rámci skúmaných krajov preto dosahovali najlepšie výsledky podniky Nitrianskeho kraja, ktoré evidovali najnižšiu dobu úhrady svojich záväzkov. Predpokladáme, že situácia je odrazom diferencií v samotnej výrobe v prospech krajov s lepšími prírodnými podmienkami.

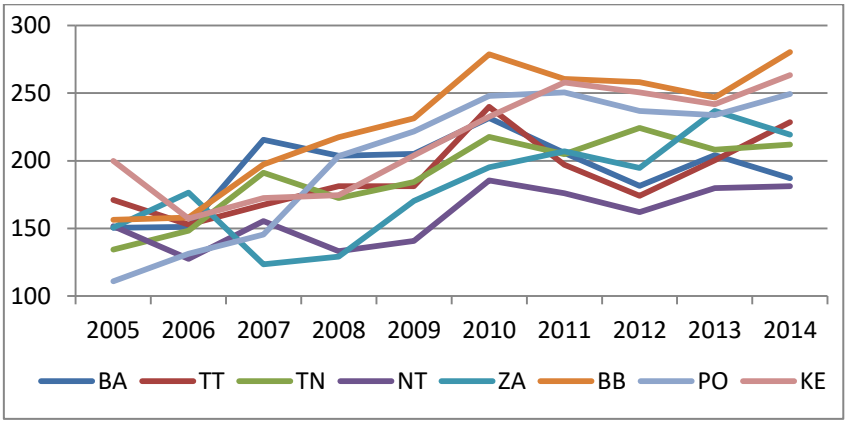

Obrázok 2: Vývoj DSZ podľa územného členenia, 2005-2014
Zdroj: vlastné spracovanie

Pri pohľade na vývoj ukazovateľa z pohľadu vybraných právnych foriem, môžeme rok 2010 považovať za najmenej úspešný rok, kedy sa globálna kríza plne premietla aj do poľnohospodárskeho sektora nielen na Slovensku. V celom skúmanom období dosahovali lepšie výsledky poľnohospodárske družstvá než obchodné spoločnosti. Taktiež v oboch prípadoch môžeme vidieť nárast doby splácania záväzkov, ktorý mal veľmi podobný trend. Obchodné spoločnosti potrebovali v roku 2005 na úhradu svojich záväzkov v priemere len 188 dní, v roku 2014 to bolo už o 60 dní viac. Podobná situácia bola aj v prípade poľnohospodárskych družstiev, ktoré v roku 2005 uhrádzali svoje záväzky v priemere za 118 dní, v roku 2014 potrebovali na úhradu o 50 dní viac.

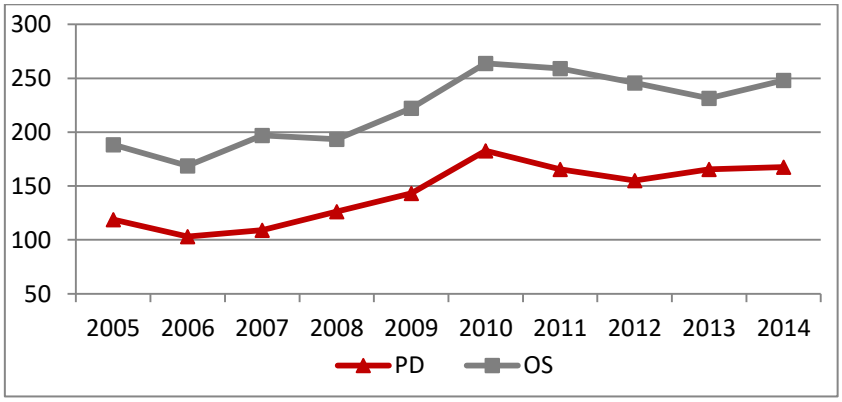

Obrázok 3: Vývoj DSZ podľa právnej formy, 2005-2014
Zdroj: vlastné spracovanie

ZÁVER

Na základe doterajšieho výskumného sledovania vývoja splácania záväzkov podnikov slovenského agrárneho trhu možno konštatovať a ukazovateľ doby obratu záväzkov to napovedá, že za skúmané obdobie došlo k zvýšeniu počtu dní v splácaní záväzkov, čo znamená že dochádza k pomalším úhradám faktúr. Podniky vo výsledkoch tohto ukazovateľa niekoľkonásobne prevyšujú odporúčané hodnoty. Z pohľadu jednotlivých krajov na Slovensku dosiahli najlepšie výsledky podniky v Nitrianskom kraji, naopak najhoršie na tom s dobou splácania záväzkov boli podniky Banskobystrického kraja.

Situácia však nie je ideálna ani z pohľadu právnych foriem. Aj keď v celom skúmanom období dosahovali lepšie výsledky poľnohospodárske družstvá než obchodné spoločnosti, môžeme konštatovať, že výsledky výberového ukazovateľa sú na neuspokojivej úrovni, nakoľko výsledné hodnoty vysoko presahujú hodnoty odporúčané ekonomickou praxou. Avšak pri porovnávaní výsledkov s odporúčanými hodnotami, treba byť opatrní, nakoľko výsledok daného ukazovateľa môže byť vo veľkej miere ovplyvnený vopred dohodnutými termínmi splatnosti v rámci dodávateľsko-odberateľských zmluvných vzťahov ako aj s využívaním dodávateľského úveru, ako užitočného zdroja financovania. Z tohto vyplýva, že záväzky z obchodného styku sú hlavným zdrojom financovania prevádzkových potrieb mnohých spoločnosti, agrárny sektor nevynímajúc.

Príspevok bol riešený v rámci projektu VEGA 1/0139/16 (Analýza determinantov a faktorov ovplyvňujúcich efektívnosť a konkurencieschopnosť subjektov hospodáriacich na pôde v Slovenskej republike); a projektu KEGA 035PU-4/2016 (Mikroekonómia pre manažérov - inovácia štruktúry, obsahu a spôsobu výučby predmetu).

LITERATÚRA

BIELIK, P. – GURČÍK, Ľ. – JANČÍKOVÁ, V. 2003. Micro-economic analysis of firms differentiation. In *Agricultural Economics – Czech.* ISSN 1805-9295, 2003, vol. 49, iss. 5, p. 217-223.

DAŇO, M. – HORŇÁKOVÁ, N. – VIDOVÁ, H. – SANIUK, S. 2015. A Company Level Performance Measurement through the Evaluation of Production Processes Performance. In *Applied Mechanics and Materials*. ISSN: 1662-7482, 2015, vol. 708, p. 233-238.

GRZNÁR, M. – FOLTÍNOVÁ, A. 2009. Finančné pozície podnikov v agrárnom sektore po vstupe do EÚ. In *Ekonomika a management.* ISSN 1802-8934, 2009, iss. 2, p. 1-11.

GUNDOVÁ, P. – RYBOVIČOVÁ, I. 2016. Vývoj vybraných finančných ukazovateľov podnikov cestovného ruchu. In *Mladá Veda.* ISSN 1339-3189, 2016, vol. 4, iss. 2, p. 175-185.

HORVÁTHOVÁ, J. – MOKRIŠOVÁ, M. 2014. Diagnostika výkonnosti podnikov s aplikáciou moderných metód hodnotenia finančnej výkonnosti. In *Ekonomika, Management, Inovace.* ISSN 1805-353X, 2014, vol. 6, iss. 3, p. 46-60.

CHRASTINOVÁ, Z. – STANKOVÁ, M. – BELEŠOVÁ, S. 2013. Malé farmy a rodinné farmy na Slovensku a v krajinách EÚ. In *Ekonomika poľnohospodárstva.* ISSN 1338-6336, 2013, vol. 8, iss. 4, p. 53-68.

KIRÁLY, P. 2010. Význam finančnej analýzy v hodnotení hospodárenia poľnohospodárskeho podniku. In *Prosperita poľnohospodárskej výroby pre zabezpečenie trvaloudržateľného rozvoja regiónov: Zborník vedeckých prác z riešenia projektu VEGA č. 1/0403/09.* [online]. 2010, [cit. 2017-02-10]. Dostupné na internete: <http://www.pulib.sk/elpub2/FM/Kotulic11/>. ISBN 978-80-555-0103-1.

KOTULIČ, R. 2010. Vybrané aspekty pri posudzovaní prosperity efektívnosti podnikateľských činností v manažmente poľnohospodárskych podnikov. In *Analýza základných*

ekonomických faktorov a ich využitie pri reštrukturalizácii poľnohospodárstva a zabezpečení trvaloudržateľného rozvoja Slovenska [elektronický zdroj]: zborník vedeckých prác z vedeckého seminára - 16. november 2010 v Prešove. [online]. 2010, [cit. 2017-02-10]. Dostupné na internete: <http://www.pulib.sk/elpub2/FM/Kotulic13/>. ISBN 978-80-555-0294-6.

PETŘÍK, T. 2009. *Ekonomické a finanční řízení firmy*. Praha: Grada Publishing, 2009. ISBN 978-80-247-3024-0.

RAJNOHA, R. – ŠTEFKO, R. – MERKOVÁ, M. – DOBROVIČ, J. 2016. Business intelligence as a key information and knowledge tool for strategic business performance management. In *E+M. Ekonomie a management=Economics and management.* ISSN 1212-3609, 2016, vol. 19, iss. 1, p. 183-203.

SERENČÉŠ, P. - TÓTH, M. – ČIERNA, Z., - RÁBEK, T. - PREVUŽŇÁKOVÁ, J. 2014. Benchmarking v slovenskom poľnohospodárstve. In *Ekonomika poľnohospodárstva*. ISSN 1338-6336, 2014, vol. 9, iss. 2, p. 1-19.

TÓTH, M. – BOJŇANSKÝ, J. – KLIEŠTIK, T. 2013. Finančný benchmarking a účtovné aspekty ukazovateľov likvidity v podnikoch poľnohospodárskej prvovýroby na Slovensku. In *Ekonomika poľnohospodárstva*. ISSN 1338-6336, 2013, vol. 8, iss. 3, p. 36-45.

INFORMÁCIE O AUTOROCH

Ing. Ivana Kravčáková Vozárová, PhD.
Katedra ekonómie a ekonomiky
Fakulta manažmentu
Prešovská univerzita v Prešove
Konštantínova 16, 080 01 Prešov
e-mail: ivana.kravcakova.vozarova@unipo.sk

doc. Ing. Rastislav Kotulič, PhD.
Katedra ekonómie a ekonomiky
Fakulta manažmentu
Prešovská univerzita v Prešove
Konštantínova 16, 080 01 Prešov
e-mail: rastislav.kotulic@unipo.sk

Manažment v teórii a praxi 3/2017
on-line odborný časopis o nových trendoch v manažmente

ČO MOŽNO NEVIETE O SADZBÁCH DANE Z PRIDANEJ HODNOTY V EURÓPSKEJ ÚNII

WHAT YOU MAY NOT KNOW ABOUT VALUE ADDED TAX RATES IN THE EUROPEAN UNION

Jozef GAJDOŠ

ABSTRAKT
V príspevku popisujeme stručnú históriu dane z pridanej hodnoty. Prezentujeme niekoľko faktov o rôznych sadzbách dane z pridanej hodnoty, ktoré sú uplatňované v jednotlivých krajinách EÚ. Zameriavame sa na základné sadzby DPH, znížené a osobitné sadzby DPH, pričom uvádzame aktuálne platné sadzby v jednotlivých krajinách EÚ.

Kľúčové slová: daň z pridanej hodnoty, sadzba dane z pridanej hodnoty, Európska únia

ABSTRACT
In the paper, we describe a brief history of value added tax. We present some facts about different rates of value added tax that apply across the EU. We are focusing on basic VAT rates, reduced and special VAT rates. We present the currently valid rates in each EU country.

Key words: value added tax, rate of value added tax, European Union

JEL KLASIFIKÁCIA: H20, A10

ÚVOD

Správa daní v členských krajinách Európskej únie je v plnej kompetencii národných vlád. V oficiálnych stanoviskách sa na tom zhodujú členské krajiny EÚ, aj orgány Európskej únie. Zdaňovanie je považované za súčasť národnej zvrchovanosti. V príspevku vychádzame z pracovnej definície dane, ktorú používa OECD, ktorá chápe daň ako povinnú nenávratnú platbu do verejného rozpočtu (OECD). Daňovú sústavu tvoria priame a nepriame dane**.** Medzi nepriame dane patria daň z pridanej hodnoty (alternatívne daň z obratu) a spotrebné dane z výroby, predaja alebo používania určitých výrobkov, napríklad z minerálneho oleja, vína, piva, liehu a tabakových výrobkov. Cieľom príspevku je uviesť niekoľko faktov o sadzbách dane z pridanej hodnoty v Európske únii, ktoré nie sú príliš známe.

1 DAŇ Z PRIDANEJ HODNOTY

25. marca 1957 bolo Rímskou zmluvou, ktorá vstúpila do platnosti 1. januára 1958, založené Európske hospodárske spoločenstvo, s cieľom podnietiť ekonomickú integráciu v Európe. Zakladajúcimi členmi EHS bolo šesť štátov: Belgicko, Francúzsko, Nemecká spolková republika, Taliansko, Luxembursko a Holandsko. Pôvodne boli v týchto krajinách aplikované dva rozdielne systémy nepriameho zdaňovania. Francúzsko využívalo systém dane z pridanej hodnoty. Ostatné krajiny používali systém dane z obratu. Pre vytvorenie jednotného trhu bolo nevyhnutné zaviesť v prechodnom období jednotný systém nepriameho zdaňovania. Právne

predpisy Európskej komisie sa preto v oblasti nepriamych daní orientovali a orientujú na zosúladenie vnútroštátnych právnych predpisov, teda ich harmonizáciu.

V roku 1967 bola prijatá Prvá smernica č. 67/227/EEC, ktorá zaväzovala členské krajiny zaviesť DPH do 1. januára 1970. Stanovenie sadzieb dane ostalo v kompetencii jednotlivých krajín. Následne boli prijaté ďalšie smernice, ktoré, okrem iného, predlžovali pôvodný termín zavedenia DPH. Za najvýznamnejšiu z nich je možné považovať Šiestu smernicu č. 77/388/ECC z roku 1977, ktorej cieľom bolo prehĺbiť harmonizáciu národnej legislatívy DPH v súlade s predpokladmi v pôvodných smerniciach. Táto smernica zjednotila pravidlá pre fungovanie DPH, čo je obvykle považované za počiatok európskeho systému DPH. Osobitným problémom sú daňové úniky v oblasti DPH (Prievozníková – Olexová, 2013), pričom výška sadzby dane z pridanej hodnoty môže byť jedným z motivačných faktorov ich vzniku.

2 SADZBA DANÍ Z PRIDANEJ HODNOTY

V rámci Európskej únie rozoznávame základnú, zníženú a osobitnú sadzbu DPH. Základná sadzba DPH sa uplatňuje najčastejšie, pričom jej výška v členských krajinách EÚ nesmie byť nižšia ako 15 %. Zostupne usporiadané aktuálne základné sadzby DPH v jednotlivých členských krajinách EÚ sú v tabuľke 1.

Tabuľka 1: Základné sadzby DPH v členských krajinách EÚ k 1.1.2017

Členská krajina	Kód krajiny	Základná sadzba DPH (v %)
Maďarsko	HU	27
Dánsko	DK	25
Chorvátsko	HR	25
Švédsko	SE	25
Fínsko	FI	24
Grécko	EL	24
Írsko	IE	23
Portugalsko	PT	23
Poľsko	PL	23
Slovinsko	SI	22
Taliansko	IT	22
Lotyšsko	LV	21
Česká republika	CZ	21
Španielsko	ES	21
Belgicko	BE	21
Litva	LT	21
Holandsko	NL	21
Rakúsko	AT	20
Estónsko	EE	20
Bulharsko	BG	20
Slovenská republika	SK	20
Francúzsko	FR	20
Veľká Británia	UK	20
Nemecko	DE	19
Cyprus	CY	19
Rumunsko	RO	19
Malta	MT	18
Luxembursko	LU	17

Zdroj: upravené podľa Európska komisia, 2017

Ako je vidieť z tabuľky 1, tak základná sadzba DPH sa v členských krajinách EÚ pohybuje od 17 % (Luxembursko) po 27 % (Maďarsko). Na základe údajov z tabuľky 1 ale nemožno konštatovať, že Luxembursko má najnižšie zaťaženie a Maďarsko najvyššie zaťaženie nepriamymi daňami, lebo všetky členské krajiny EÚ majú viacero sadzieb DPH.

Znížená sadzba DPH sa uplatňuje len na určité tovary a služby, napr. lieky, potraviny alebo knihy. Členská krajina môže mať určené maximálne dve znížené sadzby DPH, pričom ich výška nesmie klesnúť pod 5 %. V tabuľke 2 sú zostupne usporiadané aktuálne znížené sadzby DPH v tých krajinách EÚ, ktoré využívajú jednu takúto sadzbu.

Tabuľka 2: Znížené sadzby DPH v členských krajinách EÚ, ktoré využívajú jednu sadzbu k 1.1.2017

Členská krajina	Kód krajiny	Znížená sadzba DPH (v %)
Lotyšsko	LV	12
Španielsko	ES	10
Slovenská republika	SK	10
Slovinsko	SI	9,5
Estónsko	EE	9
Bulharsko	BG	9
Luxembursko	LU	8
Nemecko	DE	7
Holandsko	NL	6
Veľká Británia	UK	5

Zdroj: upravené podľa Európska komisia, 2017

Ako je vidieť z tabuľky 2, tak jednu zníženú sadzbu DPH využívajú v desiatich členských krajinách EÚ, pričom jej výška sa pohybuje od 5 % (Veľká Británia) po 12 % (Lotyšsko). Je zaujímavé, že pod psychologickou dvojcifernou hranicou je až sedem krajín.

V tabuľke 3 sú aktuálne znížené sadzby DPH v tých krajinách EÚ, ktoré využívajú dve znížené sadzby DPH. Krajiny sú usporiadané zostupne podľa vyššej sadzby.

Tabuľka 3: Znížené sadzby DPH v členských krajinách EÚ, ktoré využívajú dve sadzby k 1.1.2017

Členská krajina	Kód krajiny	1. znížená sadzba DPH v (%)	2. znížená sadzba DPH v (%)
Maďarsko	HU	18	5
Česká republika	CZ	15	10
Fínsko	FI	14	10
Írsko	IE	13,5	9
Rakúsko	AT	13	10
Grécko	EL	13	6
Portugalsko	PT	13	6
Chorvátsko	HR	13	5
Belgicko	BE	12	6
Švédsko	SE	12	6
Francúzsko	FR	10	5,5
Taliansko	IT	10	5
Cyprus	CY	9	5
Litva	LT	9	5

Rumunsko	RO	9	5
Poľsko	PL	8	5
Malta	MT	7	5

Zdroj: upravené podľa Európska komisia, 2017

Ako je vidieť z tabuľky 3, tak dve znížené sadzby DPH využívajú v sedemnástich členských krajinách EÚ, pričom jej vyššia sadzba sa pohybuje od 7 % (Malta) po 18 % (Maďarsko). Pod dvojcifernou hranicou je päť krajín. Nižšia znížená sadzba sa pohybuje od 5 % (až osem krajín) po 10 % (tri krajiny). Najnižší rozdiel medzi zníženými sadzbami je 2 % (Malta), naopak najvyšší rozdiel je v Maďarsku (13 %).

Niektoré členské krajiny používajú aj osobitné sadzby DPH, ktorá vznikli ako prechodné opatrenie pre uľahčenie odstránenia výnimiek po nadobudnutí účinnosti jednotného trhu 1. januára 1993, s cieľom ich postupného zrušenia (Európska komisia). Osobitné sadzby dane môžu mať podobu super zníženej sadzby, prechodnej (parkovacej) sadzby alebo nulovej sadzby DPH. Super znížená sadzba je nižšia ako 5 % a uplatňuje sa na vybrané tovary a služby, napríklad v Španielsku sa 4 % sadzba uplatňuje na údržbu a úpravu dopravných prostriedkov pre ľudí so zdravotným postihnutím. Prechodnou sadzbou sa zdaňujú určité tovary a služby, na ktoré sa nemôže uplatniť znížená sadzba, ale na ktoré si niektoré krajiny Európskej únie uplatňujú znížené sadzby od 1. januára 1991. Tieto krajiny si môžu naďalej uplatňovať znížené sadzby namiesto štandardnej za predpokladu, že táto sadzba nie je nižšia ako 12 % (Európska komisia). V niektorých prípadoch sa v právnych predpisoch členských krajín uplatňuje nulová sadzba DPH (špecifikované v článku VIII, kapitola 4 Smernice o DPH 2006/112/EC). Napríklad vo Fínsku sa uplatňuje na tlačiarenské služby pre publikácie neziskových organizácií, ktoré sú určené pre ich členov.

Aktuálne super znížené sadzby a prechodné (parkovacie) sadzby DPH v krajinách EÚ, ktoré ich používajú v roku 2017, sú v tabuľke 4.

Tabuľka 4: Osobitné sadzby DPH v členských krajinách EÚ k 1.1.2017

Členská krajina	Kód krajiny	Super znížená sadzba DPH (v %)	Prechodná sadzba DPH (v %)
Írsko	IE	4,8	13,5
Taliansko	IT	4	-
Španielsko	ES	4	-
Luxembursko	LU	3	14
Francúzsko	FR	2,1	-
Portugalsko	PT	-	13
Rakúsko	AT	-	13
Belgicko	BE	-	12

Zdroj: upravené podľa Európska komisia, 2017

Ako je vidieť z tabuľky 4, tak super zníženú sadzbu DPH využívajú v piatich členských krajinách EÚ, pričom jej výška sa pohybuje od 2,1 % (Francúzsko) po 4,8 % (Írsko). Rovnako prechodnú (parkovaciu) sadzbu využívajú v piatich členských krajinách EÚ, pričom dve krajiny využívajú obe sadzby, a to Írsko a Luxembursko. Nulovú sadzbu DPH používajú v Belgicku, Dánsku, Fínsku, Írsku, Malte, Švédsku a vo Veľkej Británii.

ZÁVER

Aktuálna situácia v sadzbách umožňuje členským krajinám používať jednu až šesť sadzieb DPH. Najmenší počet sadzieb používa Dánsko, a to základnú a nulovú sadzbu (pre predaj novín, ktoré majú viac ako jedno vydanie mesačne). Na opačnej strane je Írsko, ktoré používa všetkých šesť možných sadzieb.

LITERATÚRA

EURÓPSKA KOMISIA, 2017. Dostupné na <http://europa.eu/youreurope/business/vat-customs/ buy-sell/vat-rates/index_sk.htm>

LÁCHOVÁ, L. 2007. Daňové systémy v globálním svetě. Praha: ASPI, 2007. ISBN 978-80-7357-320-1.

OECD. Glossary of Tax Term [online]. [cit. 2017-06-20]. Dostupné na <http://www.oecd.org/document/29/0,3343,en_2649_34897_33933853_1_1_1_1,00.html#>

PRIEVOZNÍKOVÁ, K. – OLEXOVÁ, C. 2013. Zábezpeka na daň z pridanej hodnoty pri registrácii platiteľa dane. In *Manažment v teórii a praxi [elektronický zdroj] : online odborný časopis o nových trendoch v manažmente.* Košice : Katedra manažmentu PHF EU, 2013. ISSN 1336-7137. - Roč. 9, č. 1-2 (2013), s. 29-34.

ŠIROKÝ, J. 2012. Daně v Evropské unii. Praha: Linde Praha, 2012. ISBN 978-80-7201-881-9.

INFORMÁCIE O AUTOROVI

Ing. Jozef Gajdoš, PhD.
Katedra obchodného podnikania
Podnikovohospodárska fakulta so sídlom v Košiciach
Ekonomická univerzita v Bratislave
Tajovského 13, 041 30 Košice
e-mail: jozef.gajdos@euke.sk

Manažment v teórii a praxi 3/2017
on-line odborný časopis o nových trendoch v manažmente

NÁKLADOVÉ ÚČTOVNÍCTVO MATERIÁLOVÉHO TOKU – MATERIÁLOVÁ BILANCIA

MATERIAL FLOW COST ACCOUNTING – MATERIAL BALANCE

Petra SZARYSZOVÁ – Lenka ŠTOFOVÁ

ABSTRAKT
Súčasnosť sa spája s neustále napredujúcim hospodárskym rozvojom, ktorý súvisí s využívaním prírodného bohatstva. Na druhej strane to prináša aj negatívne dôsledky v podobe znečisťovania životného prostredia. Dochádza tak k vyvíjaniu tlaku zo strany jednotlivých vlád a štátnych orgánov na podniky. Dotknuté sú v tomto zmysle hlavne priemyselné podniky, pri ktorých produkcii vzniká určitý odpad poškodzujúci životné prostredie. Trendom je z toho dôvodu využívanie nástrojov na znižovanie negatívnych dopadov na životné prostredie. Medzi tieto nástroje patria celosvetovo formalizované environmentálne manažérske systémy a menej formálne nástroje environmentálneho manažérstva, ktoré možno zavádzať na základe medzinárodných noriem radu ISO 14 000. Ich implementácii však predchádza množstvo činností a úloh v oblasti ochrany životného prostredia, ktoré podnik musí realizovať. Príspevok autoriek prináša praktickú aplikáciu identifikácie materiálovej bilancie v rámci nákladového účtovníctva materiálového toku podľa normy STN EN ISO 14051: 2012 v rámci prípadovej štúdie v závode spoločnosti GETRAG FORD Transmissions Slovakia s.r.o. situovanom v Priemyselnom parku Kechnec neďaleko mesta Košice.

Kľúčové slová: materiálový tok, energetický tok, účtovníctvo, environmentálne manažérstvo, hriadeľ

ABSTRACT
The present is linked to the ever-advancing economic development that is related to the exploitation of natural wealth. On the other hand, it also brings negative consequences in the form of environmental pollution. This leads to pressure from governments and government authorities on enterprises. In this regard, industrial enterprises in which production is producing certain wastes that are harmful to the environment are affected in this respect. The trend is therefore to use tools to reduce negative environmental impacts. These instruments include globally formalized environmental management systems and less formal environmental management tools that can be implemented on the basis of the international standards of the ISO 14 000 series. However, their implementation prevents a number of environmental activities and tasks that the enterprise has to implement. Contribution of the authors brings practical application of the identification of material balance within material flow cost accounting according to STN EN ISO 14051: 2012 in a case study at the GETRAG FORD Transmissions Slovakia s.r.o. located in the Kechnec industrial park near Košice.

Key words: material flow, energy flow, accounting, environmental management, shaft

JEL KLASIFIKÁCIA: O80

ÚVOD

Keďže pri aplikovaní environmentálneho manažérstva je potrebné rešpektovať požiadavky udržateľného rozvoja, je potrebné venovať sa v úvode tomuto pojmu. Trvalá udržateľnosť a udržateľný rozvoj sa začali používať začiatkom 70. rokov hlavne v súvislosti s uvedomením si, že akýkoľvek nekontrolovateľný rast (populácie, spotreby, znečistenia a pod.) je neudržateľný v prostredí s obmedzenými zdrojmi. Medzi hlavné príčiny neudržateľných trendov na zemi zaraďujeme nepretržite rastúce nároky spoločnosti na uspokojovanie potrieb, zmeny vo vzorci spotreby prírodných zdrojov a z nich vyrobeného tovaru vrátane využívania energie, ktorá je na to potrebná. Zmeny vo vzorci spotreby v globálnom ponímaní smerom ku konzumu predstavujú vlastne zvýšené nároky na prostredie (prostredie ako zdroj surovín alebo asimilačný a detoxikačný mechanizmus pre znečistenie a odpady). Inak možno o trvale udržateľnom rozvoji hovoriť ako o cielenom, dlhodobom (priebežnom), komplexnom a synergickom procese, ktorý ovplyvňuje podmienky a všetky aspekty života (kultúrne, sociálne, ekonomické, environmentálne a inštitucionálne), na všetkých úrovniach (lokálnej, regionálnej, globálnej) a smeruje k takému funkčnému modelu určitého spoločenstva, ktorý kvalitne uspokojuje biologické, materiálne, duchovné a sociálne potreby a záujmy ľudí, pričom eliminuje alebo výrazne obmedzuje zásahy ohrozujúce, poškodzujúce alebo ničiace podmienky a formy života, nezaťažuje krajinu nad únosnú mieru, rozumne využíva jej zdroje a chráni kultúrne a prírodné dedičstvo (Akčný plán TUR v SR, 2005).

Jedným z dobrovoľných nástrojov environmentálneho manažérstva je nákladové účtovníctvo materiálového toku, ktoré je štandardizované normou STN EN ISO 14 051: 2012. Slovenská verzia normy bola vydaná v roku 2012, od toho času ešte stále mnoho podnikov tento nástroj neimplementovalo. V tomto príspevku ide predovšetkým o predstavenie cieľov a významu nákladového účtovníctva materiálového toku a znázornenie spôsobu jeho čiastkovej implementácie v konkrétnom podniku.

1. ENVIRONMENTÁLNE MANAŽÉRSKE ÚČTOVNÍCTVO

Environmentálne náklady možno členiť na 2 skupiny, a teda na náklady na ochranu životného prostredia a náklady, ktoré súvisia s poškodzovaním životného prostredia.

Prvá skupina nákladov – náklady na ochranu životného prostredia predstavujú všetky náklady na prevenciu znečisťovania, eliminovanie environmentálnych vplyvov, environmentálne plánovanie, reguláciu a nápravy škôd, ktoré vznikajú vládam, podnikom a ľuďom.

Druhá skupina environmentálnych nákladov – náklady súvisiace s poškodzovaním životného prostredia zahŕňajú náklady na spotrebovaný, resp. vyplytvaný materiál, na vyplytvané pracovné sily, výrobné zariadenia a pokuty a penále spojených s poškodzovaním životného prostredia. Spomenuté skupiny environmentálnych nákladov je vhodné ešte rozčleniť na 4 kategórie, ktorými sú (Rusko – Duchoň, 2007):

1. Náklady vynaložené na nakladanie s odpadmi, odpadovými vodami a emisiami do ovzdušia.
2. Náklady spojené so starostlivosťou o životné prostredie a prevenciou životného prostredia – t.j. náklady súvisiace so systémami environmentálneho manažérstva (EMS), externými službami v rámci EMS poprípade náklady súvisiace s projektmi na ochranu životného prostredia.
3. Cena vyplytvaného materiálu, tzn. cena materiálu zahrnutá v nevýrobkovom výstupe.
4. Náklady na spracovanie nevýrobkového výstupu – náklady na prácu, opotrebovanie určitého zariadenia a náklady na financovanie nevýrobkového výstupu.

Na druhej strane environmentálne výnosy obsahujú všetky výnosové položky, viazané k položkám environmentálnych nákladov, pričom tu zaraďujeme napr. výnosy z recyklovania materiálov, predaja odpadov, podpory či dotácie a ďalšie výnosy ako sú výnosy z využívania odpadového tepla alebo výnosy čistiarne odpadových vôd.

Environmentálne manažérske účtovníctvo spája súčasne životné prostredie a ekonomiku a predstavuje nástroj, umožňujúci podnikom podporu udržateľného rastu pomocou znižovania nákladov (Burritt – Saka, 2006), čistejšej produkcie či získania konkurenčnej výhody (Dunk, 2007).

2. NÁKLADOVÉ ÚČTOVNÍCTVO MATERIÁLOVÉHO TOKU

Nákladové účtovníctvo materiálového toku (MFCA) je jedným z hlavných nástrojov environmentálneho manažérskeho účtovníctva. Napomáha organizáciám lepšie pochopiť potenciálne environmentálne a finančné dôsledky ich praktík pri používaní materiálu a energie a hľadať príležitosti na dosiahnutie environmentálneho aj finančného zlepšenia, prostredníctvom zmien v týchto praktikách. Jednou z hlavných úloh MFCA je pomôcť organizáciám k dosiahnutiu stanovených cieľov pomocou identifikácie emisií a odpadov v rámci výrobného procesu, v nákladoch a z materiálového hľadiska. MFCA možno definovať ako manažment informácií o systéme, v ktorom sa sledujú všetky vstupné materiály prúdiace do výrobného procesu a taktiež výstupné produkty spolu z produkovanými odpadmi (Palásek, 2009).

MFCA umožňuje organizáciám pripravovať model materiálového toku, ktorý slúži na sledovanie a kvantifikáciu tokov a zásob materiálov vo fyzikálnych jednotkách a tak podporuje transparentnosť praktík pri používaní materiálu a energie. Na získanie transparentnosti v oblasti materiálových tokov je potrebné vychádzať z poznania troch základných kategórií (Hájek, 2009):

1. Materiál.
2. Systém.
3. Dodávky produktov a odstraňovanie odpadov.

Možno povedať, že MFCA hlavne zvýrazňuje porovnanie nákladov súvisiacich s produktmi a nákladov vyplývajúcich z materiálových strát (z odpadov, emisií do ovzdušia a pod.). Medzi ďalšie výhody, ktoré plynú z používania účtovníctva nákladov materiálových tokov patrí aj jednoduchšie získavanie údajov o materiálových stratách a nákladoch. Ide o to, že veľa organizácií si celkom dobre neuvedomuje rozsah nákladov materiálových tokov, keďže údaje o materiálových stratách a nákladoch sa ťažšie získavajú z podnikových informácií a účtovníctva.

MFCA sa môže implementovať a používať v organizáciách akéhokoľvek typu a veľkosti, vo všetkých priemyselných odvetviach, ktoré používajú materiály a energie. Okrem toho sa môže MFCA aplikovať aj bez ohľadu na to, či má organizácia zavedený systém environmentálneho manažérstva, či existuje v podmienkach začínajúcej ekonomiky alebo či sa nachádza v priemyselnej krajine. Podľa Katsuhika et al. (2009) prispieva MFCA predovšetkým k posilneniu environmentálnej a ekonomickej situácie jednotlivých organizácií.

Čo sa týka vývoja a vzniku MFCA, počiatky tohto nástroja environmentálneho manažérstva siahajú až do konca 80. rokov. Pôvodný koncept MFCA bol vyvinutý v Nemecku profesorom Bernardom Wagnerom s pomocou jeho kolegov z IMU (Institut für management und Umwelt, Inštitút pre riadenie a životné prostredie). Tento koncept bol následne predstavený v Japonsku a postupne bol široko prijatý (Strobel – Redmann, 2001).

MFCA sa zameriava predovšetkým na tri základné veci a to emisie, odpady a nevýrobná časť.

Postup implementovania MFCA v GETRAG FORD Transmissions Slovakia s.r.o.

Spoločnosť GETRAG FORD Transmissions Slovakia s.r.o. predstavuje jeden z najnovších a najprogresívnejších závodov na výrobu automobilových prevodoviek na Slovensku. Člení sa na tri veľké celky, teda na výrobu automobilových prevodoviek PowerShift, výrobu motocyklových prevodoviek a výrobu rozvodových kolies. V súčasnosti závod zamestnáva 1 221 interných a agentúrnych zamestnancov a pôsobí ako dodávateľ, ktorý vyvíja a vyrába prevodovky s kompletným servisom.

Pri analýze MFCA je potrebné získavať množstvo rôznych typov informácií z rôznych odborných oblastí. Manažment teda musí vymedziť tím pracovníkov, ktorí budú mať za úlohu implementovať MFCA v spoločnosti podľa normy a zabezpečiť dostupnosť týchto informácií na vykonanie MFCA analýzy. Ešte pred samotnou analýzou je treba určiť jej časové obdobie. Manažment si zvolí či určí časové obdobie pre niekoľko procesov naraz alebo pre jedno zariadenie či pre dodávateľský reťazec. Keďže proces výroby prevodovky je zložitý a pozostáva z veľkého množstva operácií, vybrali sme si pre potreby ukážky aplikovania MFCA proces výroby hriadeľa, ktorý tvorí súčasť prevodovky. V rámci prípadovej štúdie bolo určené časové obdobie 2 mesiace na zber údajov.

Identifikácia a kvantifikácia vstupov a výstupov pre stanovené množstvové uzly

V prvom kroku sme stanovili množstvové uzly (MU1-MU13) pre proces výroby hriadeľa a ďalším krokom implementovania normy ISO 14 051 je identifikovať jednotlivé vstupy a výstupy pre množstvové uzly. Vstupy tvoria použité materiály a energia a výstupy predstavujú produkty, materiálové a energetické straty. Vstupným materiálom pre výrobu hriadeľa je výkovok. Následne je potrebné kvantifikovať pre každý stanovený množstvový uzol jednotlivé vstupy a výstupy vo fyzikálnych jednotkách. Tieto fyzikálne jednotky by mali byť prevoditeľné na jednotnú normalizovanú jednotku, tak aby sa materiálové bilancie dali vytvoriť pre každý množstvový uzol. V tomto prípade sme postupovali tak, že sme sledovali ako výkovok pri hriadeli a pri kolese prechádzal jednotlivými operáciami. Po každej operácii sme tento materiál odvážili na váhe a stanovili hmotnosť v kilogramoch pre každý množstvový uzol. Jednotlivé hmotnosti vstupov – výkovku pre hriadeľ sú zaznamenané v Tabuľke 1.

Tabuľka 1: Hmotnosti vstupov – výkovok pre výrobu hriadeľa

Označenie MU	MU1	MU2	MU3	MU4	MU5	MU6	
Názov MU	Frézovanie a vŕtanie	Sústruženie profilu	Frézovanie ozubenia	Odihlenie ozubenia	Valcovanie drážok	Vŕtanie hriadeľov	
Vstupy (v kg)	3,91	3,08	2,8	2,8	2,7	2,194	
Označenie MU	MU7	MU8	MU9	M10	M11	M12	M13
Názov MU	Vnútorné sústruženie	Tepelné spracovanie	Brúsenie zápichov	Brúsenie priemerov	Brúsenie	Honovanie ozubenia	Brúsenie ozubenia
Vstupy (v kg)	2,194	2,194	2,174	2,144	2,144	2,104	2,081

Zdroj: Vlastné spracovanie

Čo sa výstupov týka pri výrobe hriadeľa, finálnym výstupom – produktom je hriadeľ, ktorý je možno namontovať ako súčasť prevodovky. Ďalším výstupom sú materiálové straty, ku ktorým dochádza po väčšine operácií. Materiálové straty, ktoré vznikali v jednotlivých

množstvových uzloch v procese výroby hriadeľa považujeme za odpady tuhého charakteru. Tieto materiálové straty predstavujú odpad vo forme brúsneho kalu a kovových pilín (špony), v spoločnosti sa skladujú v 240 l nádobách a v kovovom kontajneri s kolesami na brúsny kal.

3. MODEL MATERIÁLOVÉHO TOKU VÝROBY HRIADEĽA

Ako cieľový proces na znázornenie použitia normy STN EN ISO 14051: 2012 sme si vybrali proces výroby hriadeľov, ktoré predstavujú medziprodukty potrebné na výrobu finálneho produktu – prevodovky v spoločnosti GETRAG FORD Transmissions Slovakia s.r.o. Základným materiálom pre výrobu jedného hriadeľa je výkovok o hmotnosti 4,1 kg. Na nasledujúcom obrázku sme načrtli jednotlivé množstvové uzly MU1-MU13, ktoré sme vymedzili pre hriadele a materiálové straty, ktoré v týchto uzloch vznikajú – model materiálového toku výroby hriadeľa (Obrázok 1).

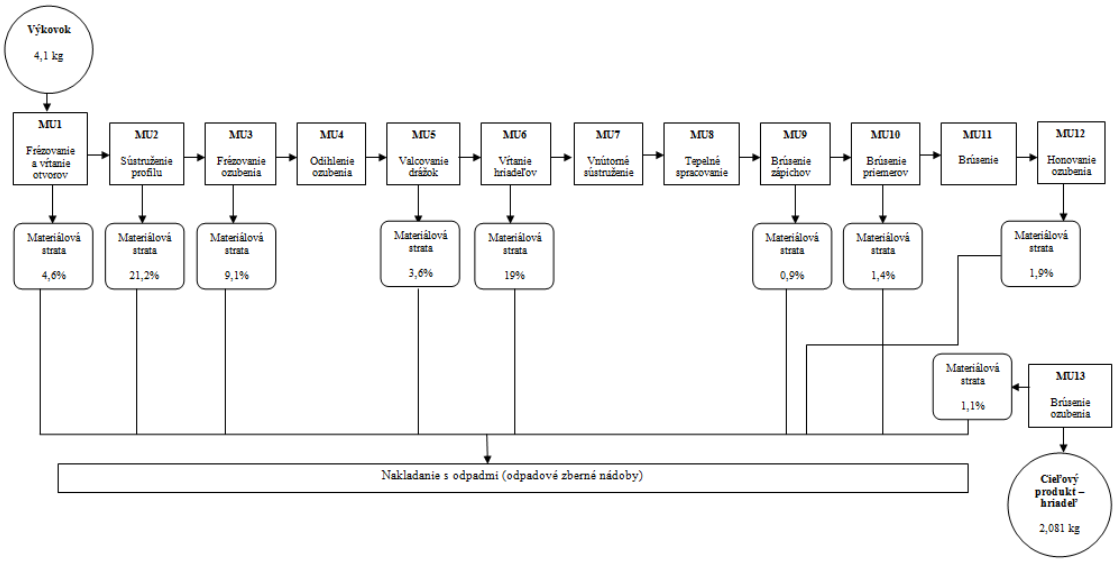

Obrázok 1: Model materiálového toku výroby hriadeľa
Zdroj: Vlastné spracovanie

Materiálová bilancia pre proces výroby hriadeľa

Zostavenie materiálovej bilancie pre sledované procesy je po opísaní materiálových strát ďalším krokom pri aplikovaní metódy MFCA podľa normy. V nasledujúcej tabuľke sú znázornené materiálové bilancie pre proces výroby hriadeľa. V Tabuľke 1 možno vidieť, že prepočty boli vykonávané s piatimi kusmi výkovkov hriadeľa, pretože 5 kusov je potrebných na výrobu jednej prevodovky. Celkové množstvo hriadeľov pre výrobu 1 prevodovky tak predstavuje 20,5 kg. V druhej časti tabuľky sú vyčíslené materiálové straty dosahované v jednotlivých množstvových uzloch v kilogramoch a zároveň ich percentuálne vyčíslenie voči vstupnému materiálu.

Tabuľka 2: Materiálová bilancia – hriadeľ

Vstupy		Výstupy		
Materiál	**Množstvo**	**Materiál**	**Množstvo**	**Percento zo vstupného materiálu**
Výkovok 5 ks × 4,1 kg	20,5 kg	Konečný produkt – hriadeľ	10,405 kg	**50,76 %**
		Materiálové straty v MU1	0,76 kg	**48,32 %**
		Materiálové straty v MU2	4,15 kg	
		Materiálové straty v MU3	1,4 kg	
		Materiálové straty v MU5	0,5 kg	
		Materiálové straty v MU6	2,53 kg	
		Materiálové straty v MU9	0,1 kg	
		Materiálové straty v MU10	0,15 kg	
		Materiálové straty v MU12	0,2 kg	
		Materiálové straty v MU13	0,115 kg	

Zdroj: Vlastné spracovanie

Prostredníctvom materiálovej bilancie sme identifikovali, že materiálové straty v sledovaných množstvových uzloch predstavujú približne 48 % zo vstupného materiálu (5 ks výkovkov hriadeľa). Finálny produkt a teda 5 kusov hriadeľov predstavuje približne 51 % zo vstupného materiálu. Následne je potrebné vyhodnotiť analýzu MFCA a vyčísliť náklady v peňažnom vyjadrení na jednotlivé materiálové straty, resp. odpady v sledovaných množstvových uzloch, komunikovať výsledky MFCA, identifikovať a posúdiť príležitosti na zlepšovanie.

ZÁVER

Vo všeobecnosti je nutné poznamenať, že počas výrobného procesu bude vždy vyprodukované určité množstvo odpadov. Po zostavení modelu materiálových tokov pri výrobe hriadeľa, ako aj zostavení materiálovej bilancie sme kvantifikovali materiálové straty v množstvových uzloch a na základe výpočtov sme zistili, že materiálové straty pri výrobe hriadeľa dokopy predstavujú 48 % zo vstupného materiálu. V množstvom uzle MU2, teda v procese sústruženia profilu pri výrobe hriadeľa, dochádza ku vzniku najväčších materiálových strát, a to až 21 % sa v procese stratí zo vstupného materiálu. V množstvovom vyjadrení stratí výkovok na hmotnosti 0,83 kg. Druhá väčšia materiálová strata vzniká v procese vŕtania hriadeľa (MU6) v množstve 0,506 kg, teda 19 % sa stratí v procese zo vstupného materiálu. Ďalšia väčšia materiálová strata vzniká v procese frézovania ozubenia (MU3), pričom materiálová strata je v množstve 0,28 kg – 9 % zo vstupného materiálu. Na základe týchto údajov možno spoločnosti odporúčať redukciu množstva spotrebovaných materiálov, čím dôjde k zníženiu celkových nákladov, čo má zároveň pozitívny vplyv na životné prostredie.

Kompletná MFCA analýza môže v budúcnosti spoločnosti pomôcť k lepšiemu pochopeniu hlavných faktorov ovplyvňujúcich spotrebu a straty materiálu, ako aj prispieť k pochopeniu dôsledkov plynúcich zo spotreby a strát materiálu. Na základe toho môže spoločnosť GETRAG FORD Transmissions Slovakia s.r.o. skúmať tieto údaje a výsledky a hľadať tak príležitosti na zlepšenie environmentálneho a finančného správania a dosiahnuť tak úspory nákladov z hľadiska finančného aj environmentálneho.

LITERATÚRA

Akčný plán trvalo udržateľného rozvoja v Slovenskej republike. Dostupné na internete: <http://www.tur.vlada.gov.sk/748/akcny-plan-trvalo-udrzatelneho-rozvoja-v-sr-na-roky-2005-%E2%80%93-2010.php>. [cit. 2017-07-29].

BURRITT, R. – SAKA, C. 2006. Environmental management accounting applications and eco-efficiency: Case studies from Japan. In Journal of Cleaner Production. ISSN 0959-6526, 2006, roč. 14, č. 14, s. 1262-1275. Dostupné na internete: <http://www.sciencedirect.com/science/journal/09596526/14/14>.

DUNK, A. S. 2007. Assessing the effects of product quality and environmental management accounting on the competitive advantage of firm. In Australasian Accounting Business & Finance Journal. ISSN 1834-2000, 2007, roč. 1, č. 1, s. 28-38.

HÁJEK, M. 2009. Nákladové účetnictví materiálových toku a príprava nové normy. In Účetnictví a reporting udržitelného rozvoje, 2009, s. 226 – 228. ISBN 978-80-86131-82-5.

KATSUHIKO, K. et al. 2009. MFCA with ISO 14 051. In ISO management systems, 2009, s. 15 – 18. [on-line]. [cit. 2010-12-23]. Dostupné na internete: <http://www.sis.se/PDF/iso_14051_mfca__ims_1-2-2009_e.pdf>.

PALÁSEK, J. 2009. Využití MFCA v podniku. Diplomová práce. Praha : Vysoká škola chemicko-technologická, 2009. 85 s.

RUSKO, M. – DUCHOŇ, M. 2007. Environmentálne manažérske účtovníctvo ako súčasť podnikového manažérstva. In: RUSKO, M. – BALOG, K., [Eds.] 2007. Manažérstvo životného prostredia 2007. - Zborník z konferencie so zahraničnou účasťou konanej 5. - 6.1.2007 – Jaslovské Bohunice. – Žilina: Strix et VeV, Prvé vydanie. ISBN 978-80-89281-18-3.

STN EN ISO 14051: 2012 – Environmentálne manažérstvo. Nákladové účtovníctvo materiálového toku. Všeobecný rámec. Bratislava, SÚTN, 2012.

STROBEL, M. – REDMANN, C. 2001. Flow Cost Accounting, IMU (Institute für Management und Umwelt), 2001.

INFORMÁCIE O AUTOROCH

Ing. Petra Szaryszová, PhD.
Ekonomická univerzita v Bratislave
Podnikovohospodárska fakulta so sídlom v Košiciach
Katedra manažmentu
Tajovského 13
041 30 Košice
e-mail: petra.szaryszova@euke.sk

Ing. Lenka Štofová, PhD.
Ekonomická univerzita v Bratislave
Podnikovohospodárska fakulta so sídlom v Košiciach
Katedra manažmentu
Tajovského 13
041 30 Košice
e-mail: lenka.stofova@euke.sk

Manažment v teórii a praxi 3/2017
on-line odborný časopis o nových trendoch v manažmente

MOTIVÁCIA MATIEK S DEŤMI DO TROCH ROKOV PRACOVAŤ

MOTIVATION OF MOTHERS WITH CHILDREN UNDER THREE YEARS TO WORK

Jozef LUKÁČ

ABSTRAKT
V súčasnej dobe je rozhodnutie ženy stať sa matkou veľmi zodpovedné. Dnešná sociálno–ekonomická situácia je jedna z najdôležitejších faktorov, ktorá ovplyvňuje rozhodnutie ženy pre materstvo, preto je dôležité zlepšovať jej sociálne zábezpeky. Jednou z hlavných myšlienok európskej legislatívy je rovnosť medzi mužmi a ženami najmä v pracovnej oblasti s možnosťou pozitívnej diskriminácie menej zastúpeného pohlavia.

Kľúčové slová: matky, deti, práca, motivácia, štátna rodinná politika

ABSTRACT
At this time, the decision to become a mother is very responsible. Today's socio-economic situation is one of the most important factors that affects women's decision on maternity, so it is important to improve her social security. One of the main ideas of European legislation is equality between men and women, especially in the workplace, with the possibility of positive discrimination of the under-represented sex.

Key words: mothers, children, work, motivation, state family policy

JEL KLASIFIKÁCIA: K 36

ÚVOD

Starostlivosť a ochrana o tehotnú ženu, o plod a o dieťa od jeho narodenia je v našej ako i v ďalších vyspelých krajinách jednou z najdôležitejších úloh spoločnosti. Pripravujú a realizujú sa zdravotnícke projekty, ktoré majú zabezpečiť celospoločenskú a ekonomickú návratnosť. Cieľom vyspelých spoločností je vytvoriť podmienky pre ženy, ktoré by umožnili harmonizáciu ich materských povinností a pracovného uplatnenia.

1 SÚČASNÁ PRÁVNA ÚPRAVA POSTAVENIA TEHOTNÝCH ŽIEN A MATIEK

Pojem tehotenstvo je vyšpecifikované inak v oblasti zdravotného poistenia a inak v oblasti sociálneho zabezpečenia. Právny poriadok Slovenskej republiky pojem tehotná žena pozná. Tento pojem používa vo viacerých právnych predpisoch, avšak aj napriek jeho opakovanému uplatňovaniu v právnom poriadku nie je pojem tehotná žena presne špecifikovaný alebo v niektorom z daných predpisov priamo zadefinovaný. V § 40 ods. 6 Zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonníka práce v znení neskorších predpisov sa definuje pojem tehotná zamestnankyňa, avšak uvedená definícia sa v súlade s predmetným ustanovením má a aj výlučne môže aplikovať na účely Zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonníka práce v znení neskorších predpisov. Uvádzame, že ide o tehotnú zamestnankyňu a teda výlučne o ženu,

ktorá je v zamestnaneckom, prípadne v obdobnom pomere k zamestnávateľovi, a teda nie o akúkoľvek ženu.

Z dôvodu, že náš právny poriadok presne neurčuje, kto sa považuje za tehotnú ženu, uvádzame definíciu pojmu tehotenstvo. Tehotenstvo alebo gravidita je obdobie, počas ktorého sa v materskom tele z oplodneného vajíčka vyvíja nový jedinec, keď u ženy toto obdobie trvá 270 dní, pričom z uvedenej definície je zrejmé, že za tehotnú ženu sa bude považovať každá žena, ktorá v súlade s medicínskymi poznatkami má vedomosť o tom, že v jej tele sa nachádza oplodnené vajíčko, z ktorého sa vyvíja nový jedinec. Materstvo je najčastejším poslaním ženy. Spoločnosť poskytuje materstvu ochranu a starostlivosť, predovšetkým hmotnou podporou matky a detí a pomocou pri ich výchove. Vzhľadom na súčasný nepriaznivý demografický vývoj je podpora materstva veľmi aktuálna

2 ZAMESTNANIE A ÚLOHA MATKY

Koncom roka 2014 Národné centrum pre rovnosť príležitostí analyzovalo výsledky viacerých výskumov na tému zosúladenia úlohy matky - rodiča a úlohy matky – zamestnankyne. Tretina matiek zúčastnená v prieskumoch vidí problém v súbežnom rozvoji kariéry a starostlivosťou o deti. Niektoré matky v rozhovoroch priznali, že už na pohovore cítili diskrimináciu pre svoju úlohu matky. Práve stav matky – zamestnankyne je v prípade pohovoru „kameňom sváru". Samotný zamestnávateľ sa pri pohovore nemôže pýtať na otázky rodinného charakteru, čo je však často krát porušované. Zo zákona totiž vyplýva, že na otázky tehotenstva, či rodinných pomeroch nemusí uchádzač o zamestnanie odpovedať. Zamestnávatelia za tým vidia snahu o prijatie zamestnanca, ktorý bude v práci a nie doma pri deťoch. Naopak , ak uchádzačka o prácu ešte nemá potomkov, zamestnávateľ je neistý, či mu po niekoľkých mesiacoch neodíde na materskú dovolenku.

Tabuľka 1: Správa OECD

Správa OECD z roku 2014, ktorá pojednáva o zamestnávaní žien uvádza tieto fakty:
Najviac zamestnávateľov s pro-rodinnými praktikami je v oblasti štátnej správy, samosprávy, školstva a, naopak, najmenej ich je v súkromnom sektore.
92 % zamestnávateľov sa vyhýba zamestnávaniu matiek s maloletými deťmi.
60 % zamestnávateľov pripúšťa, že znevýhodňuje svojich zamestnancov z dôvodu možného tehotenstva, či materstva.
76 % pracujúcich žien má problém zladiť kariéru s rodinným životom.
62% zamestnávateľov neposkytuje vôbec žiadnu podporu rodinám či deťom svojich zamestnancov.
59,3 % matiek má stále zamestnanie, pritom len 15,7 % tvoria matky s dieťaťom mladším ako 2 roky.
42% ľudí si myslí, že matka by mala byť s dieťaťom doma do 3 rokov jeho veku.

Zdroj: vlastné spracovanie podľa správy OECD

Skĺbenie kariéry a materstva súvisí aj s problémom starostlivosti o dieťa, ak sú obaja rodičia v zamestnaní. Dvojgeneračná rodina nemá pri takejto situácií na výber a je nútená umiestniť svoje dieťa do materskej škôlky, ktorá má vo väčšine prípadov krátke otváracie doby, väčšinou do 16.00, pričom pobyt na pracovisku rodičov je dlhší. Riešením takejto situácie môže byť umiestnenie dieťaťa v súkromnom zariadení, čo je však značnou položkou výdavkov rodinného rozpočtu, ktorú si väčšina rodičov nemôže dovoliť. Vo všeobecnosti platí, že spokojný zamestnanec odvedie kvalitnejšiu prácu ako ten, čo pracuje pod stresom. Ten môže byť spôsobený komplikovanou opaterou o dieťa v predškolskom zariadení.

3 BENEFITY SLOVENSKÝCH FIRIEM A ŠTÁTNA PODPORA

Zamestnávatelia podľa Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny evidujú veľký posun vo firmách, najmä v podpore zosúladenia rodinného a pracovného života. Situácia v oblasti zosúladenia materstva a práce sa za posledné obdobie výrazne zlepšila. Kým v začiatkoch podpory matiek zo strán zamestnávateľov dochádzalo k jednorazovým príspevkom, či rodinných dní, v súčasnom období vo veľkých firmách sú to služby starostlivosti o deti a flexibility formy práce. Za zlepšením tejto situácie stoja aj projekty z Európskeho sociálneho fondu v hodnote 23 miliónov Eur k tvorbe firemných jaslí, detských kútikov, či družín.

Tabuľka 2: Prehľad benefitov vybraných slovenských firiem

Čo ponúkajú slovenskí zamestnávatelia matkám s deťmi do 3 rokov?	
Eset	Neprihliadajú na rozdiel, čo sa týka zamestnancov s deťmi (matka alebo otec). Zamestnancov podporujú finančným príspevkom už od začiatku, v momente, keď privítajú nového člena rodiny. Rodič po návrate z materskej dovolenky má právo dohodnúť sa s nariadeným, kedy bude odchádzať z pracoviska, a by stihol svoje pracovné povinnosti aj starostlivosť o dieťa.
O2	Ak to umožňuje charakter práce, je možná práca z domu.
Telecom	Matkám ponúkajú skrátené úväzky, možnosť práce z domu, flexibilný pracovný čas, dva dni voľna bez udania dôvodu.
SPP	Prenájom priestorov súkromnej škôlky, ktorá svoje služby prioritne poskytuje zamestnancom SPP. Výhodou je možnosť rodiča v prípade potreby navštíviť svoje dieťa a zladiť jeho pobyt v škôlke so svojim odchodom a príchodom z práce.
Orange	Matkám zostávajú všetky zamestnanecké benefity a výhody, ktoré môžu čerpať aj počas materskej dovolenky. Flexibilný pracovný čas, skrátené úväzky alebo úprava pracovného času.
Inter Ikea Center Group	Matkám ponúkame 5 dní dovolenky nad rámec zákona, pričom zamestnané matky na plný úväzok majú k dispozícií 2 dni do mesiaca.
Strabag	Pre deti zamestnancov založili firemnú škôlku.
Zľavomat.sk	Ponúkajú rodičom v prípade potreby pracovať z domu, alebo deti priviesť do firmy, kde sa s nimi zahrajú aj iní kolegovia a v prípade potreby detí postrážia. Všetci zamestnanci však majú flexibilný pracovný čas, čiže si to väčšinou vedia zariadiť.
Zo zákona má matka nárok na pracovisku s dojčiacim dieťaťom tieto práva:	• Pri dojčení dieťaťa musí zamestnávateľ matke poskytnúť osobné prestávky na dojčenie, • Na každé dieťa do konca šiesteho mesiaca života má nárok na dve polhodinové prestávky na dojčenie za zmenu, • V ďalších šiestich mesiacoch života dieťaťa má nárok na jednu polhodinovú prestávku, • Prestávky sa započítavajú do pracovného času ženy a poskytuje sa za ne náhrada mzdy v sume jej priemerného zárobku.

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny (2014)

4 MATKY S DEŤMI DO 3 ROKOV A VPLYV TEJTO SKUTOČNOSTI NA ICH RODINY A MANŽELSTVÁ

Po narodení dieťaťa je zo strany rodičov dieťa vo vzťahu k práci brané ako isté obmedzenie. Práve matka je obmedzovaná najviac. Skĺbiť však to, čo potrebuje rodina a to, čo chce žena, nemusí byť vždy bez negatívneho dopadu na partnerský vzťah či život detí.

Väčšina matiek po pôrode prežíva psychické a fyzické najnáročnejšie obdobie v živote. Únikom z takejto situácie je často rýchly nástup do práce. Za svoje priority vtedy matky neoznačia rodinu, ale potrebu kariérne rásť.

Odchod od malých detí dnes už vôbec nepredstavuje výnimočnú situáciu. Vo viacerých krajinách sveta sú ženy k tomu doslova nútené. Avšak spoločnosť poskytuje pre takéto matky – zamestnankyne služby, aby bola takáto situácia pre rodinu zvládnuteľná. Trh poskytuje opatrovateľky, domáce panie, či predškolské zariadenia, ktoré sa dokážu postarať už aj o pár mesačné deti. Starí rodičia poväčšine pracujú a najmenej problémová sa preto z toho pohľadu ešte stále javí cesta štandardnej materskej, z ktorej plynule môžete dieťa poslať do materskej školy, kde je starostlivosť matky primerane nahradená.

Aká je však skutočná motivácia matiek o návrat do práce a aké sú ich najčastejšie dôvody? Byť dokonalou matkou, manželkou, ale aj ženou s úspešnou kariérou je obraz, aký prinášajú dnešné médiá, no opak je pravdou. Psychológovia sa v štúdii Univerzity Rutgers z New Jersey zhodli na najčastejších dôvodoch priskorého odchodu od dieťaťa do zamestnania:

Tabuľka 3: Dôvody nástupu matiek s deťmi do 3 rokov do práce

Dôvod	*Výhoda z pohľadu matky*	*Nevýhoda z pohľadu rodiny*
Nenaplnené ambície	Zvýšenie kvalifikácie, získanie vyššieho postavenia v podniku, zvýšenie sebavedomia matky.	Pre niektoré vzťahy a rodiny nečakané rozhodnutie matky odísť do práce od malých detí môže byť podľa psychologičky doslova deštrukčné.
Pocit finančnej závislosti	Zvýšenie rodinného rozpočtu, pocit blahobytu, možnosť dovoliť si produkty a služby, o ktorých „sníva“.	Problém je, ak má muž pocit, že jediný, kto pre rodinu niečo robí a žena „dovolenkuje“ a následne ju začne vydierať cez peniaze.
Muži nedoceňujú prácu ženy v domácnosti	Viac priestoru na rozvoj svojich osobných aktivít, hobby, záľuby, záujmy. Absencia pochvaly od partnera.	Útek z domova do zamestnania, upätie sa na známych, odlúčenie od rodiny. Viac práce ostáva na partnerovi.
Tlak spoločnosti: „žena musí byť na materskej“	Žena má záujem dokázať verejnosti, že je pripravená zvládnuť zamestnanie a aj starostlivosť o rodinu.	Nedôvera zamestnávateľov takéto matky prijímať do zamestnania. Strach o ich odchod po krátkom čase.

Zdroj: vlastné spracovanie podľa prípadovej štúdie Univerzity Rutgers

Podľa Kamenskej (2010) dnes už nemožno pochybovať o nenahraditeľnosti rodiny pre zdravý vývoj detí. Preto považujeme za nesmierne dôležité zaoberať sa otázkou pomoci rodinám, ktoré z rôznych dôvodov zlyhávajú v plnení svojich funkcií. Rodina je nepochybne najstaršou ľudskou spoločenskou inštitúciou.

Zákon č. 36/2005 Z.z. o rodine a o zmene a doplnení neskorších predpisov za základ rodiny považuje manželstvo a definuje ho ako zväzok ženy a muža, ktorého hlavným účelom je založenie rodiny a riadna výchova detí. Rodina založená manželstvom je základnou bunkou spoločnosti.

Možný (1999) definuje rodiny ako sociálne prostredie, do ktorého sa dieťa narodí. Je východiskovým terénom socializačného procesu a spojovacím mostíkom medzi jednotlivcom a spoločnosťou. Rodina ma významnú úlohu ako jedna zo základných, primárnych, malých sociálnych skupín pri socializácii osobností dieťaťa.

Podľa Matoušeka (2008) rodina dokáže plniť svoju úlohu len vtedy, keď sa rodič dokáže podriadiť potrebe dieťaťa, pretože je zaň zodpovedný. Rodičia svojim vplyvom určujú

životnú dráhu dieťaťa. Práve dieťa si z rodiny odnáša predstavu o pracovnom uplatnení, o manželstve a rodine, o hodnotovej orientácií. Dieťa toto všetko prehodnocuje a do svojho ďalšieho života preberá to, čo považuje za pozitívne. Rodina nie je významná len pre deti, má zmysel aj pre rodičov, pretože dospelému umožňuje presiahnuť horizont vlastného života. Všetkým členom rodiny, deťom aj dospelým poskytuje rodina domov. V ňom človek načas odkladá svoje verejné roly. V ideálnom prípade poskytuje rodina všetkým svojim členom bezpodmienečné prijatie a bezpečné zázemie.

5 ZLÚČENIE RODIČOVSTVA A KARIÉRY

Napríklad matka má možnosť začať pracovať a deti umiestniť do predškolského zariadenia. Matka má tak nárok na preplatenie jaslí a materskej školy od štátu, ak v tom čase poberá rodičovský príspevok a je doma s dvomi deťmi vo veku jedného roku a vo veku dva a pol roka. Pracujúci rodič má možnosť rozhodnúť pri starostlivosti o dieťa do troch rokov ich veku alebo do šiestich rokov veku dieťaťa, ktoré ma dlhodobo nepriaznivý zdravotný stav pre rodičovský príspevok alebo príspevok na starostlivosť o dieťa.

Rodičovský príspevok je možné poberať len jeden pri starostlivosti o jedno alebo viac detí, ale príspevok na starostlivosť o dieťa je možné poberať na každé dieťa v závislosti od sumy uvedenej v dohode alebo zmluve uzatvorenej medzi poskytovateľom starostlivosti o dieťa a rodičom.

Ak dieťa dosiahne vek 3 rokov je povinnosťou matky oznámiť písomne, elektronicky alebo osobne Oznámenie o zabezpečovanie starostlivosti o dieťa úradu. Rodič ako poberateľ rodičovského príspevku zaniká dovŕšením 3 rokov života dieťaťa nárok na rodičovský príspevok.

ZÁVER

Zamerali sme sa na pracovnú motiváciu matiek, príčiny ich odchodu od malých detí do zamestnania, aké výhody poskytujú zamestnávatelia takýmto matkám a vzťahu matka – zamestnankyňa a vplyvu zamestnania matky na rodinný život. Téma mamičiek je však omnoho širšia a tento príspevok prestavuje len nepatrný zlomok množstva informácií, ktoré sa v danej problematike nachádzajú. Legislatívne zmeny, ktoré sú prijímané vládou každoročne menia podmienky pre vyplácanie štátnych príspevkov pre rodiny, menia legislatívne prostredie v oblasti vykonávania práce, no upravujú i postavenie a význam matky pre rodinu.

Tento príspevok je čiastkovým výstupom Projektu mladých vedeckých pracovníkov a doktorandov, číslo I-17-105-00, 2017: Hodnotenie ekonomickej a finančnej výkonnosti malých a stredných podnikov v krajinách V4.

LITERATÚRA

MACKOVÁ, Z. 2008. *Právo sociálneho zabezpečenia, Osobitná časť – Štátne sociálne dávky s príkladmi*. Šamorín : Heuréka, 2008. ISBN 978-80-89122-52-3

MATLÁK, J. a kol. 2004. *Právo sociálneho zabezpečenia*. Bratislava : UK Právnická fakulta, 2004. ISBN 80-7160-190-X

STANEK, V. a kol. 2006. *Sociálna politika*. Bratislava : Ekonomická univerzita v Bratislave, 2006. ISBN 80-89085-66-0

Štúdia Univerzity Rutgers z New Jersey

WALSH, F. 1982. *Normal family processes*. The Guilford Press, N.Y. London: 1982.

MATOUŠEK, O. 2011. *Metódy a řízení sociálni práce*. Praha : Portal, 2010. 384 s. ISBN 978-80-7367-502-8
MOŽNÝ, I. 1999. *Sociologie rodiny: její vývoj, teorie a základní problémy*. 1. vyd. Praha : Sociologické nakladatelství, 1999. 250 s. ISBN 80-85850-75-3
RIEVAJOVÁ, E. a kol. 2006. *Sociálne zabezpečenie*. 1.vyd. Bratislava : SPRINT, 2006. ISBN 80-889085-62-8
Správa Národného centra pre rovnosť príležitostí
Správa OECD 2014
ZVERINOVÁ, Ľ. 2007/2008. Dieťa a rodina. In *Predškolská výchova*. ISSN 0032-7220, 2007/2008, roč. 62, č. 4, s. 34-39.

INFORMÁCIE O AUTOROVI

Ing. Jozef Lukáč
Ekonomická univerzita v Bratislave,
Podnikovohospodárska fakulta v Košiciach,
Katedra finančného riadenie podniku,
Tajovského 13, 041 30 Košice
e-mail: jozef.lukac@student.euke.sk

SOFTVÉRY PRE VEDENIE SKLADOVÉHO HOSPODÁRSTVA

SOFTWARES FOR WAREHOUSE MANAGEMENT

Denisa ŠEFČÍKOVÁ

ABSTRAKT
Článok sa zaoberá priblížením problematiky skladového hospodárstva a uvádza možnosti optimalizácie skladových zásob. Podstatou článku je poukázať na prínosy softvérov a vymedziť podstatné kroky k ich následnej implementácii. Článok tiež uvádza najčastejšie problémy a úlohy spojené so skladovaním a poukazuje na dôležitosť prepojenia všetkých skladových činností s ostatnými podnikovými činnosťami.

Kľúčové slová: skladové hospodárstvo, softvéry pre vedenie skladu, implementácia softvéru, logistika, skladové zásoby

ABSTRACT
The article deals with the approach of warehouse management and presents possibilities of optimization of warehouse stock. The essence of the article is to highlight the benefits of software and to define essential steps for their subsequent implementation. This article also highlights the most common problems and tasks related with storage and points to the importance of linking all warehouse activities with other business activities.

Key words: warehouse management, warehouse management software, software implementation, logistics, warehouse supply

JEL KLASIFIKÁCIA: O33

ÚVOD

Otázka skladovania a skladového hospodárstva je v súčasnosti často skloňovaná a neustále sa mení a rozvíja. Skladovanie predstavuje spojovací článok medzi výrobcami a spotrebiteľmi a tvorí neoddeliteľnú súčasť každého logistického reťazca.

Správna manipulácia a riadenie skladov môže podniku priniesť nespočetné množstvo výhod, odstrániť problémy a v neposlednom rade pomôcť minimalizovať náklady podniku spojené so skladovaním.

Je nevyhnutné, aby si manažéri jednotlivých skladov uvedomili, že čas, počas ktorého sú zásoby umiestnené na sklade, stojí podnik nemalé množstvo financií a je dôležité ich prepraviť v čo najkratšom čase a čo najefektívnejšie ku konečnému spotrebiteľovi. Z hľadiska efektívnosti a úspore času je potrebné zavedenie softvérov, ktoré dokážu sledovať skladové zásoby od momentu prijatia na sklad až po odovzdanie zákazníkovi.

Pri rastúcej konkurencii si musí podnik vedieť nielen udržať, ale aj zlepšovať svoju pozíciu na trhu. Pri riešení otázok skladovania je jedným z prístupov využitie vhodných softvérov pre optimálne vedenie skladového hospodárstva, ktoré pomáhajú podnikom efektívnejšie realizovať činnosti a eliminovať chyby ľudského faktora.

1 SKLADOVÉ HOSPODÁRSTVO

Podstata skladovania a vedenia skladového hospodárstva je úzko spätá s existenciou množstva zásob a tovarov, ktorými podnik disponuje. Z pohľadu logistiky je hlavným cieľom riadenia zásob v sklade udržiavať hospodárne optimum. Pre dosiahnutie požadovaného optima je nevyhnutné diagnostikovať problémy týkajúce sa množstva, sortimentu, času a následne ich vedieť eliminovať na minimum. Optimálne skladové hospodárstvo predstavuje tzv. „organizovaný sklad" založený na dôsledných usmerňovaní chodu skladov a skladových zásob.

Ceniga a Majerčák (2007) vo svojej publikácií „Základy logistiky" uvádzajú tri hlavné podmienky, ktoré musia byť dodržané pri skladovom hospodárstve:

- podmienka miesta,
- podmienka času,
- podmienka peňazí.

Podmienka miesta je zameraná predovšetkým na úsporu miesta, vymedzeného na skladovanie, čo predstavuje úsporné skladovanie väčšieho objemu skladových zásob na čo najmenšom možnom priestore (minimalizácia priestoru). Druhá podmienka, tj. podmienka času je založená na úspore času a zároveň dodržania termínov, prostredníctvom rýchleho prístupu k zásobám v akomkoľvek čase (minimalizácia času prístupu). Posledná, podmienka peňazí vyplýva zo vzťahu medzi tokom materiálu a kapitálu (minimalizácia viazaných prostriedkov).

Celý proces skladovania je sprevádzaný mnohými problémami a úlohami. Medzi najčastejšie problémy možno podľa Drahotského a Řezníčka (2003) zaradiť nesprávne rozmiestnenie skladových zásob, vysoké náklady spojené so skladovaním, neodborný prístup personálu a neefektívne vedenie skladu či nepostačujúce technológie Ako základné úlohy spomenutí autori uvádzajú správu skladovej evidencie, monitorovanie zásob v sklade, kontrolu kvality a kvantity zásob, dodržiavanie termínov a nakoniec realizácia inventúr.

Optimalizovať skladové hospodárstvo je možné viacerými spôsobmi. Dostupná literatúra uvádza rôzne možnosti riešenia problematiky skladov predovšetkým za pomoci:

- zavedenia rôznych metód či použitia vhodných stratégií na znižovanie zásob,
- uplatnením metodických krokov vedúcich k optimalizácií,
- využívania vhodnej techniky,
- vytvorenia koncepcií na organizovanie skladu,
- zavedenie vhodných softvérov pre vedenie skladu.

1.1 Využitie a prínos softvérov vhodných na vedenie skladového hospodárstva

V súčasnosti existuje na trhu množstvo vhodných softvérov či softvérových modulov, ktoré uľahčujú prácu v sklade, eliminujú chybovosť a minimalizujú náklady podniku. Vzhľadom na neustále sa zvyšujúce nároky na správu skladu, softvéry predstavujú dôležitú súčasť riadenia skladu.

Pre jednotlivých manažérov či vedúcich skladov je nevyhnutné pracovať online prostredníctvom softvérov. Vyššie spomenuté najčastejšie problémy a úlohy spojené so skladovaním možno eliminovať prostredníctvom existujúcich skladových systémov. Medzi najväčšie prínosy softvérov Emmet (2008) zaraďuje:

- zefektívnenie práce skladníkov,
- minimalizácia nákladov,
- eliminácia chybovosti obsluhy,
- prehľadnosť pri vykonávaní inventúr,

- redukcia reklamácií,
- pružnejšia evidencia potrebných údajov,
- zefektívnenie celkového procesu skladovania,
- podnikovo-skladovú synchronizácie,

Lambert a Stock (2000) vo svojej publikácií „Logistika a riadenie zásob" poukazujú na dôležitosť synchronizácie skladových činnosti s podnikovými činnosťami. Manažéri skladov majú neustáli dohľad nad organizáciou, úlohami, personálom a prijatými zásadami v sklade. Práve kvôli tomu a zníženiu rizika vyskytujúcich sa problémom je pre podnik prínosom zaviesť WMS (Warehouse Management System - komplexné riadenie skladov).

Pri optimalizácií logistických procesov je nevyhnutné nielen implementovať samotné WMS ale dokázať prepojiť ERP systém (Enterprise Resource Planning - správa podnikových zdrojov) s podnikovými procesmi a technológiami (Obrázok 1).

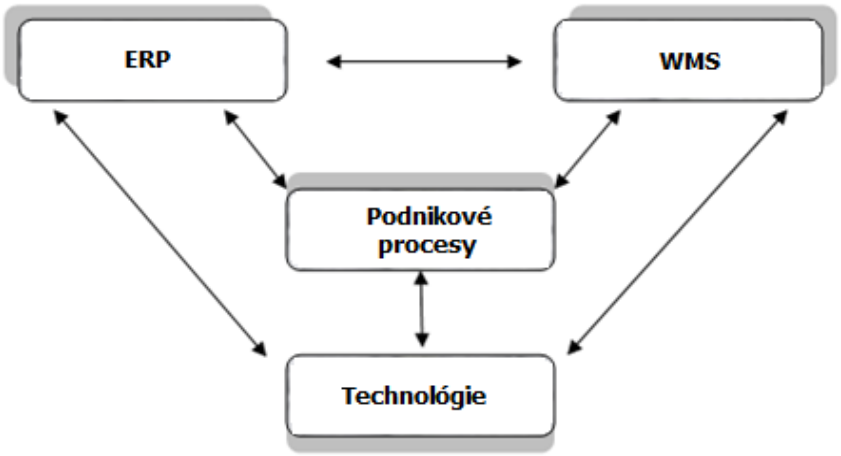

Legenda: ERP - správa a plánovanie podnikových zdrojov, WMS - komplexné riadenie skladu

Obrázok 1: Prepojenie aspektov podniku
Zdroj: upravené podľa Janda, 2016

Podnikové procesy z obr. 1 predstavujú činosti v sklade, ktoré sú vzájomne prepojené, závislé a dopĺňajú sa. Medzi takéto činnosti patria:

- príjem materiálu na sklad (fyzicky aj evidenčne),
- triedenie tovaru,
- balenie,
- riešenie reklamácií,
- kontrola kvality a kvantity skladových zásob,
- expedovanie tovaru,
- inventarizácia.

Prepájanie procesov do jedného celku je významným krokom z dôvodu udržania pozície podniku na trhu a zaistenia silnejšej konkurencieschopnosti. Rovnako v systéme WMS je významným prepájanie softvéru s hardvérom, *napr.* mobily, PDA zariadenia, snímače

čiarových kódov atď. *ERP* je nevyhnutné prepojiť s ostatnými podnikovými aspektmi, pretože slúži ako zdroj informácií nevyhnutný pri riadení. WMS, ERP, hardvér a softvér predstavujú integračne vyspelý systém, lebo prepojením ERP a WMS dochádza taktiež k prepojeniu všetkých podnikových činností s podnikovou logistikou.

1.2 Využitie softvéru v skladovom hospodárstve

V dnešnej dobe je na trhu rozmanitý výber systémov/softvérov, ktoré napomáhajú optimalizácií celého procesu skladovanie. Vymedzenie problémovej oblasti umožňuje lepšie porozumieť vzťahom a vzájomným väzbám medzi skladovými činnosťami. Pre správne zvolenie vhodného softvéru je nutné tiež :

- zhrnúť požiadavky podniku smerované na softvér,
- vymedziť náklady na zavedenie softvéru,
- zvoliť taký výber, ktorý je vhodný aj pre budúcnosť
- vyhľadať vhodného dodávateľa.

Pri implementovaní jednotlivých softvérov je prvým a podstatným krokom určenie oblasti problému ako napr. riadenie, servis pre zákazníkov, produktivita či riadenie podnikových zdrojov. Pri zavádzaní softvérov je potrebné držať sa krokov uvedených v tabuľke 1.

Tabuľka 1: Kroky pri implementácií softvéru

Kroky pri implementácií	**Popis hlavných činností jednotlivých krokov**
Analýza skladových pohybov	Poskytuje presný obraz o aktuálnom stave logistiky v podniku
Návrh optimalizovaného modelu evidencie	Všetky skladové procesy musia byť prehodnocované vzhľadom na ich efektivitu a prácnosť
Výber softvéru a zodpovedajúceho hardvéru	Výber vhodnej alternatívy softvéru a preskúmanie vhodnosti existujúceho hardvéru
Dodávka hardvéru	Dodávka potrebných zariadení ako : tlačiarne etikiet, malé prenosné zariadenia, čítačky čiarových kódov a iné
Vlastná implementácia	Naplánovanie krokov a metód. Implementácia musí byť kontrolovaná a dokumentovaná
Metodika, konzultácie a školenia	Nevyhnutná je práca s personálom a pracovníkmi na všetkých úrovniach

Zdroj: upravené podľa Král, 2001

2 ZAVEDENIE SOFTVÉRU V SLEDOVANOM PODNIKU

Otázka skladového hospodárstva bola riešená v stredne veľkom výrobnom podniku, ktorý má viac ako 500 položiek uskladnených tovarov, výrobkov či materiálu a pre ktorý bola nevyhnutná optimalizácia skladových zásob. Podnik nemal zavedený žiaden softvér či skladový systém a všetky skladové činnosti boli vykonávané manuálne.

Medzi najväčšie problémy tohto podniku spojené s logistikou a skladovými činnosťami patrili:

- zosynchronizovanie všetkých skladových procesov,
- neustále riešenie tých istých problémov (napr. včasnosť dodávky, sledovanie skladovacích lehôt), čo zabraňuje podniku ďalej sa rozvíjať,
- zložitejší prehľad pri vlastnení viacerých skladových priestorov,
- zdĺhavá inventarizácia,
- chyby pri manuálnom zaobchádzaní s tovarom,
- vysoké náklady spojené so skladovaním zásob.

Po vykonaní nevyhnutnej analýzy činnosti bol navrhnutý softvér na základe nasledovných kritérií:

- zameranie a veľkosť podniku,
- ponuka servisu či online poradenstva pre firmy,
- dostupnosť skúšobnej demo verzie,
- množstvo vymedzených financií podniku na zakúpenie a implementáciu.

Kritéria využité pri výbere vhodných alternatív softvérov sú uvedené v tabuľke 2.

-

Tabuľka 2: Použité kritéria pri výbere vhodného softvéru

Názov soft-véru	**Zameranie podľa veľkosti podniku**	**Zameranie podniku**	**Cena**	**Online pora-denstvo**	**Dostup-nosť demo verzie**	**Servisné služby**
Easy WMS	malé/stredné podniky	Priemyselné potravinárske podniky	380€/rok/ neobme-dzený počet skladov	Nonstop	Áno	Bezplatný servis
Oberon	malé/stredné podniky	Obchodné spoločnosti	240€/rok/ Neobme-dzený počet skladov	Áno	Nie	Paušálny poplatok
Herkules	Podniky rôznych veľkostí	Obchod	318€/rok/ sklad	Nie	Áno	Vstupný poplatok
Karat	stredne veľké podniky	Priemysel	Individ.	Áno	Áno	Bezplatný servis

Zdroj: vlastné spracovanie podľa dostupných informácií

Pri vyhodnocovaní bola použitá bodová škála 1-5b., kde 1 predstavuje najmenej vyhovujúce kritérium a 5najviac vyhovujúce. Ak určité kritérium bolo ohodnotené bodmi 1 či 2, zvolený variant softvéru je nevyhovujúci a teda je úplne vylúčený a súčet sa v takomto prípade rovná 0. Vyhodnotenie výberu je uvedené v tabuľke 3.

Tabuľka 3: Vyhodnotenie výberu vhodného variantu

Názov softvéru	Easy WMS	Oberon	Herkules	Karat
Zameranie podľa veľkosti	5	5	5	5
Zameranie podniku	5	2	1	5
Cena	4	5	3	4
Online poradenstvo	5	4	5	4
Dostupnosť demo verzie	5	5	5	5
Servisné služby	5	5	1	5
Celkový súčet bodov	29	0	0	28

Zdroj: vlastné spracovanie podľa dostupných informácií

Na uľahčenie prác a zlepšenie činnosti v sklade bol navrhnutý softvér EASY WMS, ktorý zahŕňa riadenie skladových položiek, zobrazuje aktuálny stav a pohyby zásob na sklade, napomáha pri riadení zamestnancov a ponúka komplexný dohľad nad všetkými pohybmi a skladovými činnosťami.

EASY WMS je softvér, ktorý pomáha pri správe skladu a skladových zásob, kde jeho hlavnou úlohou je kontrola, koordinácia a riadenie všetkých skladových činností. Softvér poskytuje rôzne úrovne pokročilosti v závislosti od miery automatizácie skladu. Softvér dokáže pružne reagovať na zmeny v podniku týkajúcich sa samotného rozvoja spoločnosti, zavádzania nových skladových činností a zvyšovania zásob v sklade. Medzi jeho výhody patrí hlavne: nárast logistickej produktivity, kontrola efektívnosti prác zamestnancov skladu, eliminácia chýb, znižovanie počtu činností, dohľad nad dodržiavaním termínov, efektívnejšie využitie zdrojov a v neposlednom rade znižovanie nákladov, ktoré vyplývajú z uplynutia doby platnosti či straty tovaru.

Softvér bol pre podnik cenovo prijateľný a distribútor tiež ponúkal na vyskúšanie demo verziu, čo bolo pre podnik podstatné, keďže doteraz nemal skúsenosti so žiadnym softvérom. Po návrhu implementácie a oboznámení podniku s možnými prínosmi takéhoto softvéru, priemyselný podnik kontaktoval spoločnosť Mecalux, ktorá ponúka softvér Easy WMS a na základe individuálnych požiadaviek a analýz možností podniku vypracovala pre podnik skúšobnú demo verziu. Skúšobnú verziu podnik môže využívať rok. Implementácia softvéru bola vykonávaná po dôkladnom zhodnotení všetkých finančných možností podniku, po podrobnom analyzovaní súčasného stavu a za dodržania krokov uvedených v kapitole 1.1.

Z rozdielov, ktoré podnik videl už po pol roku využívania softvéru je dôležité spomenúť najmä očakávania a skúsenosti so softvérom (Tabuľka 4).

Tabuľka 4: Očakávania a skúsenosti so softvérom

Očakávania	Skúsenosti
Zníženie nákladov	V sledovanom období došlo k zníženiu nákladov spojených s uplynutím doby platnosti či straty tovaru o 1/3 voči predchádzajúcemu sledovanému obdobiu.
Zvýšenie efektivity práce	Efektívnosť práce vzrástla o 30%, čo predstavovalo skoro 18 minút usporeného času z každej hodiny.
Zlepšenie organizácie skladových priestorov	Ušetrenie kapacít skladu – z celkovej rozlohy skladu sa uvoľnilo približne 8% plochy.
Podpora činností spojených s inventarizáciou	Prehľadnejšia a spoľahlivejšia inventarizácia skladových zásob prostredníctvom softvéru.
Zrýchlenie činností v sklade	Easy WMS podporuje metódy LIFO, FIFO.

Zdroj: vlastné spracovanie

ZÁVER

Každý podnik, či už obchodná spoločnosť alebo výrobný podnik, by mal riešiť otázku skladovania a využiť dostupné možnosti trhu na optimalizáciu celého skladového hospodárstva. Jednou z ciest je zavedenie softvéru do skladového hospodárstva. Softvéry poskytujú množstvo výhod a je len na podniku, aby ich čo najefektívnejšie dokázal využiť.

Článok poukázal na prínosy využívania softvérov v sledovanom podniku. Popri predpokladanom zvýšení efektívnosti a znížení nákladovosti je potrebné vyzdvihnúť najmä skoro úplné eliminovanie chybovosti ľudského faktora. Uvedené prínosy sa prejavili už pri polročnom používaní. Kladne hodnotíme možnosť použitia skúšobnej verzie počas jedného roka.

Rovnako možno využiť skúsenosti skúmaného podniku a odporučiť použité základné kroky pri implementácii softvéru. Rovnako možno predpokladať, že zavedenie použitého softvéru bude prínosom nie len pre stredne veľkú spoločnosť výrobného charakteru, ale pomôže aj podnikom s rôznym zameraním a rôznou veľkosťou.

LITERATÚRA

CENIGA, P. – MAJERČÁK, P. 2007. *Základy logistiky I.* 1. vyd. Žilina : Edis Computers, 2007. 140 s. ISBN 978-80-8070-749-1.

DRAHOTSKÝ, I. – ŘEZNÍČEK B. 2003. *Logistika – procesy a jejich řízení.* Brno : Computer Press, 2003. 334 s. ISBN 80–7226–521–0.

EMMET, S. 2008. *Řízení zásob*. 2. vyd. Praha : Computer Pres, 2008. 278 s. ISBN 978-80-251-1828-3.

GROS, I. 2016. *Veľká kniha logistiky*. Praha : Computer Press, 2016. 512s. ISBN 978-80-7080-952-5.

KRAL, J. 2001. *Podniková logistika*. Bratislava : EDIS, 2001. 212s. ISBN 80-710-0864-8.

LAMBERT, DOUGLAS M. - STOCK, JAMES R. 2000. *Logistika.* 2. vyd. Praha : Computer Press, 2000. 589. ISBN 80-7226-221-1.

INFORMÁCIE O AUTOROVI

Ing. Denisa Šefčíková
Katedra manažmentu
Podnikovohospodárska fakulta so sídlom v Košiciach
Ekonomická univerzita
Tajovského 13
041 30 Košice
Slovenská republika
e-mail: denisa.sefcikova@student.euke.sk

RECENZIA

VOJTKOVÁ, M. a kol.: *DEMOGRAFIA PODNIKOV : Teoretické aspekty a empíria.* Pardubice : Vydavateľstvo Univerzita Pardubice, Fakulta ekonomicko-správní, 2016, s. 252. ISBN: 978-80-7560-028-8

Vedecká monografia zaoberajúca sa štatistickou analýzou demografických udalostí podnikov na Slovensku a v krajinách EÚ bola spracovaná v rámci projektu VEGA 1/0501/14.

Autorský kolektív sa podrobne venuje analýze vzniku, prežívania a zániku podnikov, ako aj zamestnanosťou v podnikoch na Slovensku v časovom horizonte rokov 2000 až 2014. Dôraz pri tom autori kladú na interpretáciu dopadu vývoja demografických udalostí podnikov na rozvoj regiónov. Náročná problematika vzniku, existencie a zániku podnikov s kvantifikáciou vplyvu týchto procesov na zamestnanosť a rozvoj Slovenska a jeho regiónov sa odzrkadlila v rozsahu samotnej monografie, ktorá bola členená do desiatich kapitol.

Teoretické východiská demografie podnikov, základné a odvodené indikátory umožňujúce kvantifikáciu sledovaných udalostí a procesov podnikov sú predostreté v prvej kapitole. Analýzu vývoja základných demografických udalostí na Slovensku s kvantifikáciou asociácií zvolených javov autori uskutočnili v druhej kapitole práce, pričom v tretej kapitole sa zamerali na podrobnú analýzu týchto udalostí v štruktúre podľa klasifikácie SK NACE.

Aplikácia zložitejších matematicko-štatistických metód autorom umožnila kvantifikáciu vplyvu vybraných faktorov na vznik podniku, prepojenie modelu viacnásobnej analýzy rozptylu a viacnásobnej regresnej analýzy umožnila stanoviť vplyv ekonomickej činnosti a časovej dimenzie na podiel zamestnanosti vo vzniknutých a zaniknutých podnikoch. Na základe výsledkov analýz použitím logistickej regresie vo štvrtej kapitole, ako aj ďalších viacrozmerných metód v piatej kapitole autori dospeli k záverom, že rozhodujúcim faktorom je ekonomická činnosť, ktorú podnik vykonáva pred ďalšími skúmanými faktormi, medzi ktoré autorský kolektív zaradil napr. región, právnu formu podniku, časový faktor, eventuálne počet zamestnancov. Nasledujúce časti vedeckej monografie sa venujú analýze zmien v štruktúre podnikov a analýze vývoja ročnej produktivity práce aktívneho podniku podľa foriem zamestnanosti, príslušnosti ku kraju, právnej formy podniku. Princípmi bayesovskej štatistiky s ich praktickou aplikáciou pri odhade podielov vznikajúcich podnikov a odhade priemerného počtu zamestnancov vo vzniknutých podnikoch sa môžeme oboznámiť v ôsmej kapitole práce.

Demografické udalosti podnikov a s nimi súvisiace aspekty v medzinárodnom kontexte sa rozoberajú v posledných kapitolách monografie. Autori na základe dostupných údajov z databáz Eurostatu uskutočnili porovnanie štátov EÚ z hľadiska počtu aktívnych a vznikajúcich podnikov pripadajúcich na 10 tisíc obyvateľov. Vytvorené homogénne zhluky krajín EÚ umožnili vytvoriť si predstavu o podobnosti krajín na základe ukazovateľov demografie podnikov, ako aj mier vzniku a zániku pracovných miest v dôsledku založenia, zániku a prežívania podnikov. Tieto informácie sú veľmi cenné z hľadiska analýzy vplyvu demografických udalostí podnikov v prepojení na trh práce, zmeny zamestnanosti a to nielen na úrovni celoštátnej, ale aj na úrovni nižších územných celkov.

Vedecká monografia „*Demografia podnik*ov" je prínosom v oblasti analýzy a predikcie vzniku, prežívania a zániku podnikov na Slovensku ako celku, ako aj v členení podľa sekcií klasifikácie SK NACE. Kvantifikácia týchto procesov z pohľadu vývoja zamestnanosti, produktivity, rozvoja regiónov, a to nielen na Slovensku, ale aj v krajinách EÚ obohacuje práce venujúce sa obdobnej problematike. Monografiu odporúčame širokej verejnosti, študentom, ale aj odborníkom v oblasti analýz demografických udalostí podnikov, ako aj

tvorcom politík v oblasti podpory a rozvoja podnikateľského prostredia s cieľom zvyšovania zamestnanosti a udržateľného rozvoja regiónov krajín EÚ.

doc. Ing. Silvia Megyesiová, PhD.
Ekonomická univerzita v Bratislave
Podnikovohospodárska fakulta so sídlom v Košiciach
Tajovského 13, 041 30 Košice
e-mail: silvia.megyesiova@euke.sk